

delavec

že 30 let

v obrti in podjetništvu

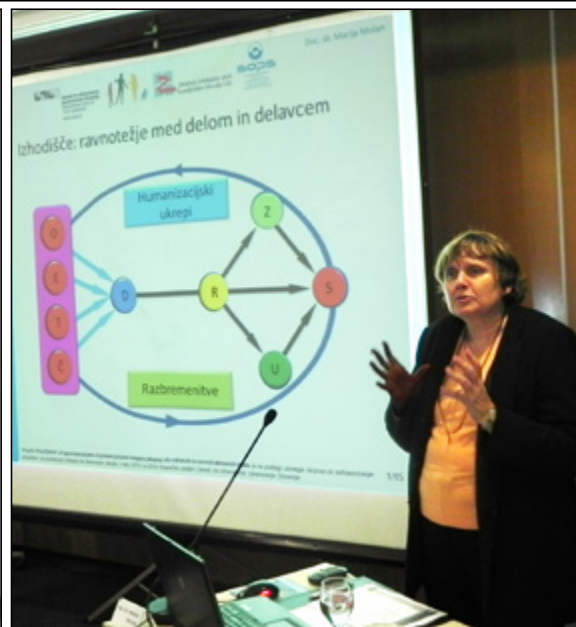

Vse dobro z leti zori

(stran 6)

ŽUŽKOVI DNEVI 2014

Komu državljani Slovenije sploh še zaupajo?

KRIZA ZAUPANJA

V teh kriznih časih so ljudje pri nas zelo nezaupljivi, kar je mogoče čutiti na vsakem koraku. Med vsemi institucijami in organizacijami pa najvišjo stopnjo zaupanja uživajo mala slovenska podjetja. To je pokazala raziskava Ogleдалo Slovenije, ki jo je izvedla agencija Valicon iz Ljubljane, ki že od leta 1996 aktivno spremlja javno mnenje in dogajanja v družbenem okolju pri nas. Sicer pa Valicon, ki je ena od vodilnih družb za trženjsko svetovanje in raziskave na območju jugovzhodne Evrope, raziskavo Ogleдалo Slovenije izvaja že od leta 2012.

Rezultati raziskave kažejo, da ljudje pri nas malim slovenskim podjetjem zaupajo bolj, kot velikim slovenskim in tujim podjetjem in celo bolj kot podjetjem, v katerih so sami zaposleni. Malim podjetjem ljudje zaupajo celo bolj kot predsedniku republike, šolam, vojski, zdravstvenim zavodom in drugim ustanovam. Očitno državljani Slovenije v malih podjetjih prepoznavajo tisto gonilno silo gospodarskega razvoja, ki nas lahko izvede iz kriznih razmer. Žal se tega premalo zavedajo naši politiki na vseh ravneh, sicer bi že zdavnaj ustvarili boljše pogoje za delo in poslovanje malih podjetij, obrtnih obratovalnic in samostojnih podjetnikov.

Komu poleg malih slovenskih podjetij državljani Slovenije še zaupajo? Na lestvici tistih, ki jim zaupajo, malim podjetjem sledijo vojska, podjetja in zavodi v katerih anketiranci delajo, šolstvo, policija, zdravstvo in tuja velika podjetja, predsednik republike in trgovska podjetja. S tem pa je spisek tistih institucij in organizacij, ki jim državljani zaupajo, končan. Zanimivo je, da se je v zadnjem letu na »pozitivnem delu lestvice« zelo povečalo zaupanje v vojsko, tuja velika podjetja in policijo.

Med tistimi institucijami in organizacijami, ki jim državljani najmanj zaupajo, pa so Državni zbor Republike Slovenije, opozicijske stranke in stranke vladne koalicije, vlada, cerkev, sindikati, župani in banke. V zadnjem letu je krepko padlo tudi zaupanje v slovenske medije, medtem ko se je močno povečalo zaupanje državljanov v sodišča,

čeprav sodiščem še vedno več državljanov ne zaupa kot zaupa.

Prav tako se je v zadnjem letu krepko zmanjšalo zaupanje v zdravstvo, čeprav je le-to še vedno na pozitivni strani lestvice. Mediji pa so zaradi padca zaupanja že zdrknili na negativno stran lestvice.

Zanimivo je tudi, katerim poklicnim skupinam ljudje najbolj in najmanj zaupajo. Največji ugled med ljudmi uživajo (po navedenem vrstnem redu) gasilci, znanstveniki, vojaki, zdravniki, navadni ljudje z ulice, učitelji, univerzitetni profesorji, mali podjetniki in policisti. Najmanj zaupanja in ugleda pri ljudeh pa imajo politiki (na splošno), ministri, direktorji, sindikalisti, državni uradniki in duhovniki. Nekje na sredini lestvice so sodniki, novinarji, TV voditelji in raziskovalci javnega mnenja.

Zanimivo je, da s politiki, ministri in direktorji, ki uživajo najmanj zaupanja ljudi, delijo usodo tudi sindikalisti, ki se sicer bolj ali manj uspešno, pa vendarle borijo z vsemi omenjenimi za večje pravice delavcev in ljudi nasploh. Očitno kultura socialnega dialoga pri nas še zdaleč ni tako razvita kot v skandinavskih in zahodnoevropskih državah, zato ljudje mečejo v isti koš vse, ki v socialnem dialogu sodelujejo – tiste, ki se zavzemajo z zmanjševanje delavskih pravic in tiste, ki se zavzemajo za njihovo povečanje. Že samo to, da se sindikalisti pogajajo z direktorji in ministri ter da jih ljudje vidijo skupaj z njimi, je dovolj, da jim ne zaupajo. Star pregovor pravi: »Povej mi, s kom se družiš in povem ti, kdo si.«

Kljub temu, da ljudje vse manj zaupajo v institucije države in druge organizacije, pa so letos nekoliko bolj zadovoljni kot so bili lani. Delež tistih, ki zase pravijo, da so osebno srečni, se je iz lanskih 39 odstotkov povzpela na 44 odstotkov. Vendar pa vsi, ki so osebno srečni, niso tudi optimistično razpoloženi. Samo 21,9 odstotka anketiranih je izjavilo, da so srečni in optimistični, 22 od-

stotkov pa je osebno srečnih, vendar niso optimistični. 28,5 odstotka jih osebno ni srečnih, hkrati pa so pesimistični. 27,6

odstotka pa jih ni srečnih, niso pa pesimistični. Več kot polovica anketiranih (50,5 odstotka) zre na svojo osebno srečo v bodočnosti pesimistično.

Še bolj zaskrbljujoč je odnos anketiranih do razmer v slovenski družbi. Kar 36,1 odstotka jih je zelo nezadovoljnih z našo stvarnostjo, glede naše bodočnosti pa so črnogledi. Nezadovoljnih in črnogledih pa je 24,7 odstotka. Nezadovoljnih, ki niso črnogledi je 23,5 odstotka. Tistih, ki niso nezadovoljni in niso črnogledi pa je samo 15,7 odstotka.

Raziskava Valicon kaže, da pri nas nimamo samo gospodarskih in ekonomskih problemov, temveč je morda še večji problem nezaupanje ljudi v institucije pravne države in domala vse organizacije, ki sodelujejo pri urejanju javnih zadev. Zaradi nezaupanja ljudje niso motivirani ne za sodelovanje pri urejanju javnih zadev in ne za prizadevno delo, saj ne zaupajo nikomur več, da bodo od tega kaj imeli. Ni težko ugotoviti od kod to nezaupanje. Zraslo je iz (pre)številnih negativnih pojavov, ki so spremljali našo tranzicijo. Samo spomnimo se na slab zakon o denacionalizaciji, na divje privatizacije, na tajkunske kredite in prevzeme, na neodgovorno zadolževanje države, na nesposobne politike, na korupcijo in klientelizem ter na druge negativne pojave, ki so zaznamovali minuli dve desetletji. Namesto da bi pri nas ustvarili družbo, v kateri bi napredovali prizadevni, inovativni, podjetni, ustvarjalni, pošteni in solidarni ljudje, je postala naša država raj za povzpeticke, goljufe, bleferje in egocentrike. Kako to spremeniti, je največji izziv, ki stoji pred novo vlado in vladajočo koalicijo. Sprememba bo toliko težja, ker sta se pesimizem in črnogledost po mnogih letih upanja in poskusov, da bi razmere spremenili, zasedrala globoko v ljudeh. V sedanjih okoliščinah zato štejejo samo še dejanja. Besedam ne verjame nihče več.

Tomaz Kšela

delavec
v obrti in podjetništvu

Št. 10, oktober 2014

Glasilo za delavce v obrti in podjetništvu zagotavljajo SOPS in skladi za izobraževanje delavcev pri s.p.

Ureja uredniški odbor: Gregor Cerar, Bojan Hribar, Tomaž Kšela, Martin Muršič, Jasna Rode Nikolčič in Boris Rugelj.
Glavni in odgovorni urednik: Bojan Hribar.
Glasilo izdaja SOPS.

Naslov uredništva:
Malgajeva 5, 1000 Ljubljana,
telefon: 08/205 26 83,
faks: 08/205 26 84,
e-naslov: sops@siol.net

Kontaktne ure uredništva:
vsak delovnik, od 9. do 11. ure.
Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

Iz vsebine:

Prilodna številka izide 15. novembra 2014

Evropska platforma za preprečevanje in odvracanje od dela na črno	4
Vse dobro z leti zori	6
Seznanitev z orodji OiRA	8
Nevarni tovornjaki z utrujenimi vozniki	9
Kakšno zdravstvo si želimo?	10
Dobičke kujejo celo s prodajanjem - revščine	13
Razburjenje med upokojeenci, ki opravljajo samostojno dejavnost	14
Sindikalna lista	16

Evropska platforma za preprečevanje in odvracanje od dela na črno

STROŽJA KONTROLA IN SANKCIJE

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je na septembrskem plenarnem zasedanju podprl predlog Evropskega parlamenta in Sveta za vzpostavitev evropske platforme za okrepitev sodelovanja pri preprečevanju in odvracanju od dela na črno. Ob tem je EESO opozoril, da je delo na črno problem, ki bolj ali manj zadeva vse države članice in spodbija evropske ideale zakonitosti, varnosti, solidarnosti, socialne in davčne pravičnosti, svobodne konkurence ter prostega pretoka delovne sile v EU.

Delo na črno v EU

Na ravni Evropske unije je delo na črno ali neprijavljeno delo opredeljeno kot »vsaka plačana dejavnost, ki je po naravi zakonita, ni pa prijavljena državnim oblastem«. Po mnenju EESO sodi v ta okvir tudi napačno prijavljeno delo ali navidezna samozaposlitev, do katere pride, kadar je delavec na podlagi pogodbe za izvajanje storitev uradno prijavljen kot samozaposlena oseba, vendar pa po nacionalni zakonodaji in praksi opravlja dejavnost v okviru delovnega razmerja. Čeprav EESO priznava, da sta delo na črno in navidezno prijavljena samozaposlitev, torej lažna samozaposlitev, dva ločena pojma, meni, da je prav, da se lažna samozaposlitev vključi med oblike dela na črno, ki jih je treba preprečiti, od njih odvracati in se proti njim boriti v okviru platforme zaradi negativnih posledic dela na črno:

- na pravice in jamstva delavcev;
- na normalno delovanje svobodne konkurence trgov;

- na prost pretok delavcev v EU.

Raznolikost in kompleksnost pojava dela na črno oziroma nepravilno prijavljene dela vključuje vrsto različnih subjektov: zaposlene, ki nimajo urejenega socialnega zavarovanja ali so brez pogodbe ali pa plačani deloma v gotovini »na roko«, družinske pomočnike, delavce, ki ne prijavijo

Potreba po resnem boju proti neprijavljenemu delu izvira iz njegovih večplastnih učinkov na podjetja, delavce in tudi na javni proračun:

- konkurenca med podjetji se izkrivlja zaradi nelojalne konkurence med tistimi, ki spoštujejo pravila, in tistimi, ki tega ne počnejo;

Delo na črno je problem, ki bolj ali manj zadeva vse države članice Evropske unije.

soje druge zaposlitve, samozaposlene, ki si ne želijo urediti statusa, navidezne samozaposlene, nezakonite priseljence, ki opravljajo neprijavljeno delo, ter delavce iz tretjih držav, ki so podizvajalci del v državah članicah EU brez minimalnih standardov za dostojno delo.

- delavci so v negotovem položaju tako s fizičnega vidika kot z vidika dohodka, zaposlitve in socialnih pravic;
- javni proračun se manjša zaradi manjših prihodkov od davkov in socialnih prispevkov (angl. tax gap), hkrati pa se pojavlja neenaka porazdelitev stroškov javnih storitev in storitev socialne države (angl. free riding).

Obseg neprijavljenega dela znotraj EU se razlikuje glede na posamezni sektor: kmetijstvo, gradbeništvo, obrtništvo (tekstil, oblačila, obutev itd.), trgovina na drobno, hotelirstvo, gostinstvo, storitve vzdrževanja in popravil, storitev nege ljudi in gospodinjstev storitev.

Na podlagi izsledkov ene izmed zadnjih študij Eurofounda je 18,6 % vprašanih v 27 državah članicah leta 2008 opravljalo delo na črno. Izmed slednjih je bilo 31,3 % zaposlenih, ki so del plače dobili v gotovini, ki je njihovi delodajalci niso prijavili (pogosto okoli četrtno svoje plače); 14,4 % delavcev, ki sploh niso bili prijavljeni; 14,4 % samozaposlenih, ki niso bili prijavljeni; 39,7 % pa je obsegalo storitve v gotovini med osebami, ki so jih povezovala družinske, družbene ali prijateljske vezi itd. Glede na zadnje raziskavo Eurobarometer iz leta 2013 je zgolj 4 % vprašancev priznalo, da so opravljali delo na črno. Vendar jih je 11 % priznalo, da so zadnje leto plačali za blago ali storitve, za katere so utemeljeno sklepali, da so vključevale delo na črno.

EESO opozarja, da resen problem predstavlja tudi vključenost nezakonitih

Zaposlovanje in socialne razmere v EU

ŠIBKO OKREVANJE

Evropska komisija je konec julija Evropska komisija je objavila četrletni pregled zaposlovanja in socialnih razmer, v katerem ugotavlja, da je gospodarsko okrevanje, ki se je začelo spomladi leta 2013, še vedno šibko, prihodnji razvoj zaposlovanja pa ostaja negotov.

Zaposlenost se je od sredine leta 2013 povečevala v večini sektorjev. Število opravljenih delovnih ur se je povečalo in prvič po letu 2011 je prišlo do majhnega povečanja pogodb s polnim delovnim časom ter izboljšanja položaja mladih, vendar so številna nova delovna mesta s skrajšanim delovnim časom ali začasna. Brezposelnost ostaja blizu najvišjim ravnam v zgodovini, dolgotrajno brezposelne osebe pa predstavljajo velik in rastoč delež skupne brezposelnosti. Tako je skoraj 13 milijonov oseb brezposelnih že več kot eno leto. Poleg tega je vsak tretji brezposelni več kot dve leti brez zaposlitve.

Med mladimi so se razmere izboljšale, saj so se stopnje brezposelnosti občutno zmanjšale v večini držav članic. Kljub temu je brezposelnost mladih še vedno zelo visoka v državah, kot sta Grčija in Španija. Med tistimi, ki imajo zaposlitev, jih je skoraj polovica zaposlenih na začasnih delovnih mestih, skoraj četrtnina pa jih dela s skrajšanim delovnim časom.

V četrletnem pregledu je poudarjeno, da si možnosti za zaposlitev ne izboljšamo samo s formalnim izobraževanjem, temveč tudi z usposabljanjem in spretnostmi, ki jih pridobimo na delovnem mestu. Poleg tega se z vseživljenjskim učenjem povečuje tudi verjetnost pridobitve boljše plačanega delovnega mesta.

S. J.

priseljencev v delo na črno, ki ga je treba obravnavati v okviru globalne strategije boja proti nezakonitemu priseljivanju. Številni nezakoniti priseljenci so prisiljeni v delo na črno, če želijo preživeti.

Možnost dela na črno pa lahko med drugim celo spodbudi nezakonito priseljivanje.

Ukrepi za preprečevanje dela na črno

Po mnenju EESO morajo ukrepe za preprečevanje dela na črno in odvracanje od njega spremljati različni instrumenti, tudi kontrole in sankcije z ukrepi pametne pravne ureditve za zagotovitev stabilnega in predvidljivega pravnega okvira, da bi se zmanjšali stroški izvajanja predpisov, da bi se izognili pretirani obdavčitvi dela, da bi se uporabila učinkovita sredstva za spodbujanje delodajalcev k prijavljanju dela in spoštovanju predpisov, vključno s fiskalnimi spodbudami in poenostavljenimi sistemi za plačevanje davkov in prispevkov za socialno varnost, ter da bi se vključili ukrepi fiskalne ugodnosti za spodbujanje odkrivanja neprijavljenega dela.

Čeprav je razumevanje razsežnosti in dinamika dela na črno pogosto pomanjkljivo, je vseeno jasno, da bi se ukrepanje nacionalnih oblasti za boj proti temu pojavu okrepilo s prispevkom neposrednega vpogleda vanj, ki bi ga omogočili socialni partnerji, mala in srednja podjetja, samostojni poklici, socialno gospodarstvo in splošneje organizacije civilne družbe. Tak tok informacij je dejansko najboljše

jamstvo za učinkovitejšo usmeritev dela platforme. Zato je pri imenovanju enotnih nacionalnih kontaktnih točk pomembno, da države članice nujno vključijo socialne partnerje in organizacije civilne družbe, ki imajo ključno vlogo pri boju proti neprijavljenemu delu na nacionalni ravni.

Po mnenju EESO je bistveno, da vsaka država članica pred vsako sejo evropske platforme organizira pripravljajalno sejo, kasneje pa sejo, na kateri se predstavijo rezultati dela platforme.

Ozaveščanje javnosti, ki je predvideno v okviru platforme, je pomembna priložnost za spodbujitev ukrepov preprečevanja dela na črno, zmanjševanja njegovega obsega in boja proti njemu v vseh državah članicah.

EESO se v celoti strinja z opredelitvijo delovanja in nalog platforme. Izmenjava informacij in delitev dobrih praks ter razvoj analiz, raziskav in kompetenc (prek skupnih usposabljanj) so zagotovo prvi korak za izvajanje nadnacionalnih usklajenih operativnih ukrepov.

V tem smislu bi bil EESO naklonjen okrepitevi mandata platforme, tako da bi se v njenem okviru lahko oblikovala priporočila v zvezi s predpisi tako na ravni EU kot tudi v posameznih državah članicah, da bi se zagotovilo bolj učinkovito izvajanje strategije.

Platforma bi morala spodbujati pogoje, s pomočjo katerih bi bilo mogoče oblikovati kvantitativno in kvalitativno analizo:

- pojava nezakonitega dela (ki se med posameznimi državami članicami močno razlikuje);

- negativnih gospodarskih in družbenih učinkov, ki različno vplivajo na države članice glede na različne strukturne razmere in kontekst;
- učinkovitosti ukrepov boja proti delu na črno znotraj držav članic.

EESO upa, da bo znotraj platforme priznana vloga, ki bi jo lahko imeli:

- Eurostat s pripravo ocen, s pomočjo katerih bi bilo mogoče ugotoviti razsežnost in dinamiko dela na črno in neprijavljenega dela v EU;
- Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer (Eurofound) z vnaprejšnjo pripravo interaktivne zbirke podatkov o dobrih praksah ukrepov boja proti delu na črno na evropski ravni;
- OECD z zagotavljanjem tehnične podpore za razumevanje tega pojava;

EESO meni, da je primerno, da se platforma opremlja s sistemom nadzora in ocenjevanja prek sistema ad hoc kazalnikov in zunanjih ocenjevalcev na Komisiji.

EESO si je v okviru strategije, ki jo za boj proti delu na črno opredeljuje EU, v zadnjih letih stalno prizadeval spodbujati skupne instrumente, politike in dobre prakse boja proti delu na črno ter obravnaval tako gospodarske dejavnike kot kulturni in socialni okvir, zato pričakuje, da bo njegova vloga pri delovanju platforme uradno priznana ter da bo vključen med opazovalce platforme.

B. H.

Pravnik pojasnjuje

Piše: Matija Drmota, univ. dipl. prav.

Splošni akti delodajalca

V skladu z Zakonom o delovnih razmerjih (ZDR) mora delodajalec predloge splošnih aktov delodajalca, s katerimi določa organizacijo dela in naloge, ki jih morajo delavci poznati, zaradi izpolnjevanja pogodbenih in drugih obveznosti, pred sprejemom posredovati v mnenje sindikatu pri delodajalcu. Sindikat je svoje mnenje

dolžan podati v roku osmih dni, delodajalec pa se mora do mnenja sindikata opredeliti pred dokončnim sprejemom splošnega akta.

Delodajalec mora tako svojim kot morebitnim agencijskim delavcem omogočiti, da se seznanijo z vsemi veljavnimi splošnimi akti delodajalca. Splošni akti delodajalca morajo biti zaradi tega vedno na razpolago na dostopnem mestu, na katerem se lahko delavci brez nadzora seznanijo z njihovo vsebino.

Navedena zakonska ureditev zagotavlja določeno vključnost delavcev v sprejemanje splošnih aktov delodajalca, ki vplivajo na njihova delovna razmerja, vendar brez poseganja v svobodno gospodarsko pobudo delodajalca. Prav zaradi tega je vloga sindikata v tem postopku relativno omejena, tako da sindikat o predlogu splošnega akta poda zgolj mnenje, ki za delodajalca ni zavezujoče.

V praksi tako prihaja do različnih primerov, od delodajal-

cev, ki določila ZDR o sprejemanju splošnih aktov smatrajo za nepotrebno formalnost, do tistih, ki konstruktivne predloge sindikata tudi upoštevajo. Kljub navedenim omejitvam pa predstavlja zakonska ureditev sprejemanja splošnih aktov priložnost za razvoj socialnega dialoga v podjetju, ki se lahko prenese tudi na ostala področja, kjer posvetovanje med delodajalcem in sindikatom ni eksplicitno zapovedano.

V smislu hierarhije pravnih aktov se splošni akti delodajalca umeščajo nižje od kolektivne pogodbe na ravni podjetja. Čeprav so splošni akti načeloma namenjeni organizaciji dela v podjetju (npr. sistemizacija delovnih mest), se pojavljajo tudi takšni, ki imajo lahko neposreden vpliv na višino plače delavca, npr. pravilnik o določanju dela plače na podlagi delovne ali poslovne uspešnosti in podobno.

Tudi pri splošnih aktih delodajalca pa je potrebno upoštevati pravilo, da se za delavca upošteva določba, ki je zanj ugodnejša. S splošnim aktom se tako ne more poslabšati položaj delavca, ki neposredno izhaja iz pogodbe o zaposlitvi, kolektivne pogodbe ali, razen v posebej določenih primerih, zakona.

Kljub navedenemu lahko splošni akti delodajalca posredno posežejo v položaj delavca. Primer takšnega posega so ureditve, kjer se delovna ali poslovna uspešnost ocenjuje na podlagi splošnega akta delodajalca. To so tisti primeri, kjer v pogodbi o zaposlitvi niso navedeni točni kriteriji za ocenjevanje omenjenih uspešnosti, temveč se pogodba o zaposlitvi zgolj sklicuje na splošni akt delodajalca. Tako se s splošnim aktom lahko spremenijo kriteriji, včasih tudi višina skupnih sredstev, ki so namenjena nagrajevanju ter tako takšna sprememba vpliva tudi na plačo delavca.

32. strokovni posvet delavcev obrti in podjetništva - Žužkovi dnevi

VSE DOBRO Z LETI ZORI

Vsaka strategija, ki vodi k določenemu zastavljenemu cilju, zahteva osnovno orientacijo. Zakaj, se vprašamo? Iz preprostega razloga, ker moraš vedeti kam si namenjen, predvsem pa, kje je tvoja izhodiščna točka.

Socialna partnerja, Sindikat obrti in podjetništva Slovenije (SOPS) in Združenje delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije (ZDOPS), sta zelo drzno vstopila na pot skupnega projekta ProZDRAV, pri katerem gre predvsem za ozaveščanje tako delavcev kot delodajalcev o pomembnosti varnega in zdravega opravljanja dela, hkrati pa za razvoj treh novih spletnih interaktivnih orodij za izdelavo ocene tveganja (OIRA). V sklopu projektnih aktivnosti, ki so bile del nalog SOPS, je bila tudi izvedba 32. tradicionalnega, strokovnega posveta delavcev obrti in podjetništva, imenovanega Žužkovi dnevi, ki jih SOPS posveča ohranjanju spomina na vrhunškega strokovnjaka delov-

nopravne stroke in svojega dolgoletnega tesnega sodelavca dr. Ivana Žužka.

Martin Muršič

Enako kot pri vseh dosedanjih je bilo tudi za letošnji 32. strokovni posvet - Žužkove dneve izkazano veliko zanimanje, saj se ga je udeležilo prek 40 slušateljev. Prisotne sta v krajšem uvodnem nagovoru pozdravila generalni sekretar SOPS Martin Muršič in generalni sekretar ZDOPS Igor Antauer. V nadaljevanju so

udeleženci z zanimanjem prislunhili skrbno izbranim temam, ki so jih predstavili vrhunski strokovnjaki: dr. Majda

razmerja: delavec - delodajalec. Zastavila je vprašanje, katere vrednote zasledujeta? Ali so bolj v ospredju vrednote,

Udeleženci posveta so z zanimanjem prislunhili predstavljenim temam.

Zorec Karlovšek, doc. dr. Marija Molan ter dr. Ferdinand Šerbelj.

Prvo temo, ki je nosila naslov »Zdravstvene izkušnje in spoznanja, za dosego višje kakovosti življenja, skozi povečano skrb za varnost in zdravje«, je predstavila dr. Majda Zorec Karlovšek. V ospredju predavanja so bile vrednote, kot posledice vpliva okolja, vzorcev obnašanja, pa tudi zgrešenih poti in nezavidljivih stanj raznih bolezni, ki doletijo dandanes preveč ljudi. Predavateljica je opozorila, da je dojemanje vrednot različno med samimi obdobji človekovega življenja ter se osredotočila predvsem na vrednote v odraslem obdobju, in sicer na relaciji

kot so učinkovitost, lojalnost, varnost, zdravje, zadovoljstvo, ali nemara v luči krize in težkih časov prednjačijo tiste manj zavidljive, bogastvo, izkoriščanje... Kljub kriznim časom, je še vedno na srečo več

Igor Antauer

takih, pri katerih prevladujejo vrednote s pozitivnim predznakom, taki, ki izrabijo delavčeve potencialne in skrbijo za varna in zdrava delovna mesta, taki, ki se zavedajo svoje vloge in odgovornosti.

Vsako delovno mesto že samo po sebi predstavlja določeno tveganje. Če k temu dodamo stanja, kjer so prisotne psihoaktivne snovi, potenciramo možnost nezgod za nekajkrat. Posledice so preresne, da bi si lahko privoščili tako cenene spodrsrljaje, navsezadnje, gre za naše zdravje.

Predstavitev teme »Vpliv počutja na učinkovitost in zdravje delavca« je bila v domeni višje zdravstvene svetnice doc. dr. Marije Molan. Poudarila je, da mora biti izhodišče vsakega poklicnega udejetvovanja uravnoteženost. Torej, uravnoteženost med umskimi in fizičnimi zmognostmi delavca ter zahtevami, postavljenimi s strani delodajalca. Potrebno je težiti k napredku, pri čemer ne smemo

Rahlo povečanje prebivalstva v EU

OPAZNE RAZLIKE MED ČLANICAMI

Evropski statistični urad Eurostat je julija objavil podatke o prebivalstvu v EU. Po ocenah je 1. januarja 2014 v Evropski uniji živelo 507,4 milijona ljudi, kar je več kot leto poprej (505,7 milijona).

Leta 2013 se je prebivalstvo povečalo v petnajstih državah članicah in zmanjšalo v trinajstih. Največje povečanje so zabeležili Luksemburg (naravni prirast +4,2 ‰ in neto migracije +19,0 ‰), Malta (+1,9 ‰ in +7,6 ‰) in Švedska (+2,4 ‰ in +6,8 ‰), največji upad pa Latvija (-4,0 ‰ in -7,1 ‰), Litva (-3,9 ‰ in -5,7 ‰) in Ciper (+4,7 ‰ in -13,9 ‰). Leta 2013 je bilo v EU rojenih 5,1 milijona otrok.

Slovenija je imela leta 2013 2,061 milijona prebivalcev. Zabeleženih je bilo 21.100 rojstev in 19.300 primerov smrti. Naravni prirast je znašal 0,9 ‰, neto migracije pa 0,2 ‰.

S. J.

dr. Majda Zorec
Karlovšek

pozabiti na dobre medsebojne odnose, ki človeka marsikdaj razbremenijo.

Znaki preobremenjenosti se najpogosteje kažejo v spremembah vedenja, konfliktu, umiku, uporabi psihoaktivnih snovi, prav tako je prisoten upad učinkovitosti, zamujanje rokov, in nenazadnje bolniški staž, fizične in psihične bolezni. Molanova je udeležence seznanila tudi z najpogostejšimi psihosocialnimi tveganji ter navedla v kolikšni meri so prisotni, in sicer: dodelitev preveč dela (33 %), neupoštevanje osebnih mnenj (26 %), omejen dostop do informacij (25 %), kričanje (22 %), itd., ki vodijo do socialnih stisk zaposlenih. Ključna misel predstavitve pa je bila, da ohranjanje zdravja ni samo v interesu de-

lavca, zaradi povečane kvalitete življenja, niti samo delodajalca, zaradi ohranitve dejavnosti, temveč tudi države, zaradi »ohranitve« svojih davkoplačevalcev.

Zadnjo temo, z naslovom »Kultura kot pomemben duhovni dejavnik varnosti in zdravja, tako pri delu kot v življenju nasploh«, je predstavil dr. Ferdinand Šerbelj. Če do tistega trenutka komu ni bilo jasno, kaj za Boga ima kultura s samim zdravjem, mu je postalo po samem predavanju. Dolgoročno je ključnega pomena psihosocialno zdravje posameznika, k čemur pripomore tudi kultura in kulturno udejstvovanje.

dr. Marija Molan

»Kultura je središče duhovne energije, miselne sprostitve, polnilec baterij, če hočete, središče in vzrok naše

ustvarjalnosti,« je poudaril dr. Šerbelj.

Skozi predstavitve dr. Šerbelja je bilo jasno predstavljeno sporočilo, da je kultura vrednostna zaveza slovenskega naroda, ki varuje njegovo istovetnost in je temelj vsake civilizirane, zdrave družbe. V tem pogledu z lahko potegnemo paralelo s predavanjem prve predavateljice, ki je nakazala pomen različnega vrednotenja vsakega posameznika. Kaj lepšega in boljšega za človeka in samo družbo je, če najde vrednost in sprostitev v kulturnem udejstvovanju, namesto avtodestruktivnem vedenju?

Verjeli ali ne, pot se je šele dobro začela... in dobro kaže.

Ana Čermelj

dr. Ferdinand Šerbelj

Zdravnica svetuje

Piše: Maja Sendi,
dr. med.

Bolečina v hrbtu

Bolečina v hrbtu greni življenje številnim ljudem, saj se skoraj vsak enkrat v življenju sreča z njo. Je eden najpogostejših vzrokov za obisk zdravnika. Zaradi pretežno sedečega načina življenja večine ljudi, bolečine v hrbtu še zdaleč niso več problem le dedkov, babic in naših staršev, temveč vseh generacij.

Najpogostejši vzroki za bolečine v hrbtu

Naša hrbtenica je sicer zelo močna, vendar je zaradi velikih obremenitev tekom življenja hkrati tudi zelo krhka, zato moramo nanjo posebej paziti. Za bolečino v hrbtu smo ponavadi krivi sami, saj je posledica slabih življenjskih navad in neupoštevanja nasvetov, ko se enkrat bolečina pojavi. Pri mlajši populaciji je najpogostejši vzrok dvigovanje težkih bremen ali pa nenaden in nepravilen gib. V tem primeru bolečina izvira iz obhrbteničnih mišic, je samoomejujoča in ji rečemo tudi enostavna bolečina v hrbtu. Pri starejših pogosteje ugotavljamo okvare medvretenčnih ploščic, obrabo sklepov med vretenci ter zožitev hrbteničnega kanala. Do takih degenerativnih sprememb pride po več desetletjih ponavljanja majhnih poškodb (nepravilna drža pri hoji in sedenju, sedeče delo, težje fizično delo, nepravilne enostranske obremenitve, stalen psihični stres in napetost itd.). Za bolečine v hrbtu so ponavadi bolj dovzetni visoki ljudje, ljudje s prekomerno težo, ljudje s pomanjkljivo telesno kondicijo, kadilci ter nosečnice.

Tipi bolečine v hrbtu in kako si lahko sami pomagamo

Pri enostavni bolečini v hrbtu, kjer gre pravzaprav za krč obhrbteničnih mišic je pomembno, da ne mirujemo več kot dan ali dva ter čimprej začnemo z razgibavanjem. V prvih 48-ih urah lahko pomagajo tudi hladni ali topli obkladki na boleč predel, če je bolečina huda lahko posežemo po analgetikih, ki so v lekarni na voljo brez recepta. Taka bolečina ponavadi traja do 5 tednov, rentgensko slikanje pa ni potrebno. Pogost tip bolečine, ki se pojavlja, je bolečina v ledvenem predelu, po domače »lumbago«, ki se ne širi nikamor, je ponavadi kon-

stantna in topa bolečina, značilna pa je tudi jutranja okorelost hrbtenice. Tudi v tem primeru svetujemo redno, prilagojeno vadbo ter analgetike. Tak tip bolečine se rad ponavlja, priložljiva je tudi fizioterapija. Kadar se bolečina iz ledvenega predela širi navzdol v eno ali obe nogi, govorimo o »išiasu«. Vzrok je ponavadi zdrs medvretenčne ploščice, ki ob tem draži in utesnjuje živčne korenine. Bolečina je ponavadi hujša kot pri lumbagu, v nogah pa lahko občutimo poleg bolečin tudi mravljinčenje ali omrtvelost. Tudi tu se glede na stopnjo bolečine in vzrok poslužujemo v prvi vrsti analgetikov, razgibavanja, ob neznosnih bolečinah je možna blokada (injekcija, ki začasno omrtviči boleč predel). Dolgoročno je seveda koristna fizioterapija, tudi kiropraktika, operacije pa se poslužujemo kot zadnje možnosti, saj slednja ne prinese vedno želenih rezultatov.

Kdaj obiskati zdravnika?

Takoj moramo poiskati zdravniško pomoč, če bolečine v križu spremljajo tudi težave z odvajanjem blata, omrtvelost v presredku, spolovilu, omrtvelost in šibkost v nogah, ali težave s stabilnostjo v pokončnem položaju.

Ti znaki namreč kažejo, da je lahko prišlo do kritičnega stisnjenja hrbtenjače, v tem primeru pa je pogosto potrebno nujno kirurško zdravljenje. Pri enostavni bolečini v hrbtu, ki se nikamor ne širi, obiščemo zdravnika, če bolečina po 6 tednih postane močnejša in ne mine. V tem primeru bodo morda potrebne slikovne in druge preiskave za opredelitev narave bolečine ter po presoji splošnega zdravnika napotitev k specialistu ortopedu. Samo 1 % vseh bolnikov z bolečino v križu potrebuje kirurško zdravljenje, najpogostejši vzrok je spinalna hernija (zdrs medvretenčne ploščice).

Zapomnite si

Pri preprečevanju bolečin v hrbtu je potrebna predvsem skrb za pravilno telesno držo ter zmerna športna dejavnost. Pri opravljanju vsakdanjih opravil je nujna pazljivost pri vzdigovanju težkih bremen. Če je bolečina kronična, je potrebno učvrstiti tudi mišice trupa, predvsem trebušne, saj le-te pomembno prispevajo k boljši držji telesa. Vsekakor je pri bolečinah v križu najslabša izbira ta, da preprosto mirujete in čakate, da bolečina izgine. Hrbtenica je ustvarjena za gibanje, prej kot boste pričeli s telesno aktivnostjo, prej bo ublažena bolečina.

Delavnica ZDOPS in SOPS v okviru projekta ProZDRAV na MOS v Celju

SEZNANITEV Z ORODJI OIRA

Združenje delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije (ZDOPS) in Sindikat obrti in podjetništva Slovenije (SOPS) sta na letošnjem 47. Mednarodnem sejmu obrti in podjetnosti v Celju pripravila delavnico, na kateri so predstavili projekt ProZDRAV, ki ga omenjeni organizaciji izvajata skupaj že leto dni. Še posebno pozornost so posvetili predstavitvi brezplačnih in preprostih interaktivnih spletnih orodij OiRA za enostavno ocenjevanje tveganj na delovnih mestih v frizerski, mizarski in cestno-transportni dejavnosti, ki so jih razvili v okviru omenjenega projekta.

Na delavnici, na kateri je projekt predstavil generalni sekretar ZDOPS Igor Antauer, se je zbralo več kot sto delavcev v obrti in delodajalcev iz vse Slovenije. Več kot 50 delavcev v obrti jih je prišlo samo iz Maribora in Ptuj. Med gosti delavnice sta bila tudi Damjan Kos iz Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) in Jože Hauko iz Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

tveganja. Cilj OiRA projekta je izboljšati varnost in zdravje za delavce v dvajsetih milijonih mikro in majhnih podjetij v Evropski uniji. Spletno orodje OiRA je Evropska agenci-

uporabnika popeljejo od prepoznavanja tveganj na delovnem mestu prek preventivnih ukrepov do spremljanja tveganj in poročanja o njih.

Na delavnici se je zbralo več kot sto udeležencev, med katerimi je bilo največ članov SOPS.

ja za varnost in zdravje pri delu razvila po nizozemskem modelu, saj so prišli Nizozemci na tem področju najdlje. Sicer pa so ta orodja, ki so naravnana na odpravljanje administrativnih ovir za male delodajalce, razvili tudi na Irskem, v Veliki Britaniji in še nekaterih državah.

Model OiRA temelji po besedah Kramarjeve ne tesnem sodelovanju pristojnih državnih organov, socialnih partnerjev ter delodajalcev. Izkušnje kažejo, da je ustrezno izdelana ocena tveganja ključ do zdravih in varnih delovnih mest. Tehnično gledano je OiRA uporabniku prijazno orodje. Temelji na delitvi evropskega znanja, izkušenj in primerov dobre prakse ter zagotavlja visoko raven izdelave ocene tveganja, kar pa je bistveno za zdrava in varna delovna mesta. Za uporabnika je spletno orodje OiRA brezplačno, lahko in enostavno dostopno in uporabno, izdelano za posamezne sektorje ter odličen pripomoček, ki spodbuja sodelovanje delavcev in delodajalcev.

Orodja OiRA omogočajo tudi delodajalcem in delavcem v obrti in podjetništvu, da sami brez strokovne pomoči izdelajo oceno tveganja. Ta ocena je pomemben korak pri preprečevanju nezgod pri delu in poklicnih bolezni. Spletno interaktivno orodje za izdelavo ocene tveganja OiRA ta postopek zelo olajša. Zagotavlja vire in znanje, ki jih mikro in majhne organizacije potrebujejo, da lahko same ocenijo svoja tveganja. Orodja OiRA, ki so brezplačno na voljo na spletu, ponujajo oceno tveganja v več korakih, pri čemer

Kot je povedala Kramarjeva je v okviru Evropske unije objavljenih veliko orodij OiRA za številne poklice. V okviru projekta ProZDRAV pa so izdelali slovensko različico orodij OiRA za tri dejavnosti. Nato je udeležencem delavnice predstavila, kako lahko sami uporabljajo ta orodja. Skupaj s študenti mentorji so udeleženci delavnice tudi sami preverili, kako se orodja OiRA uporabljajo. Člani in zaupniki SOPS bodo znanje, ki so ga pridobili na delavnici, v svojih okoljih prenesli tudi na sodelavce.

T. K.

Igor Antauer je predstavil projekt ProZDRAV.

Po besedah Antauerja je namen projekta ProZDRAV povečati ozaveščenost delavcev in delodajalcev o pomenu varnosti in zdravja pri delu. Projekt je na podlagi javnega razpisa za sofinanciranje projektov za promocijo varnosti in zdravja pri delu 2013-2014 finančno podprl Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS).

Posebno pozornost so na delavnici posvetili predstavitvi orodij OiRA za frizersko, mizarsko in cestno-transportno dejavnost. Po besedah Nataše Kramar je strategija Evropske unije na področju varnosti in zdravja pri delu (2007-2012) narekovala razvoj uporabniku enostavnega orodja, ki bi mu olajšalo in pospešilo izdelavo ocene

Spletno interaktivno orodje za izdelavo ocene tveganja (OiRA) je predstavila Nataša Kramar.

Nevarni tovornjaki z utrujenimi vozniki

VELIKO KRŠITEV

Avtocestni križ nam omogoča, da relativno hitro pridemo kamorkoli v Sloveniji se namenimo. Letos poleti pa se je izkazalo, da je lahko vožnja po naših avtocestah tudi nevarna. Policisti so v sodelovanju s cariniki konec julija v okviru evropsko usklajenega nadzora poostreno preverjali, kako vozniki tovornih vozil in avtobusov spoštujejo cestnoprometne in druge predpise. Na počivališču Lukovica ob avtocesti Ljubljana – Maribor so konec julija podrobno pregledali 43 tovornih vozil in 8 avtobusov ter zaznali preko 20 kršitev.

Nadzor pokazal veliko kršitev

Policisti in cariniki so ugotavljali kršitve povezane s psihofizičnim stanjem voznikov, s tehnično brezhibnostjo vozil, s časom trajanje vožnje, s prevozom tovora (tehtanje vozil, ugotavljanje primernosti zavarovanje tovora, prevoz nevarnih snovi itd.), z opremo vozil, s pogoji za vožnjo v cestnem prometu (vozniška dovoljenja, prometna dovoljenja), s spoštovanjem predpisov glede uporabe pogonskih derivatov in dovolilnic za prevoze v cestnem prometu ter z drugimi okoliščinami.

Med 43 pregledanimi tovornjaki je bilo 16 slovenskih, 23 iz drugih držav Evropske unije in 4 iz tretjih držav. Poleg tega so pregledali še 8 avtobusov. Ugotovili so kar - reci in piši - 20 kršitev. To pomeni, da je bil skoraj vsaki drugi tovornjakar na avtocesti v prekršku ter na ta način ogrožal varnost v prometu. Pri osmih vo-

zilih so ugotovili kršitve, povezane s preobremenjenostjo vozil. Dve kršitvi sta bili povezani z nepravilnim delovanjem tahografov. Trije tovornjaki tehnično niso bili brezhibni. Dve kršitvi sta bili povezani s prevozom nevarnega blaga oziroma snovi, tri kršitve pa so se nanašale na obvezni počitek voznikov. Kar trem vozilom so morali policisti odvzeti registrske tablice.

Policisti so v sodelovanju s cariniki konec julija poostreno preverjali, kako vozniki tovornih vozil in avtobusov spoštujejo predpise. Pregledali so 43 tovornih vozil in 8 avtobusov ter zaznali preko 20 kršitev.

Delodajalci pritiskajo na voznike

Nasploh pristojni ugotavljajo, da marsikateri tuji, pa tudi domači avtoprevoznik zaradi čedalje hušje konkurence sili voznike svojih kamionov, naj jih naložijo več, kot dovoljujejo predpisi, naj brez počitka vozijo dalj, kot dovoljujejo predpisi, naj vozijo hitreje, kot bi smeli in podobno. Takšni posamezniki v pehanju za ohranitvijo poslov oziroma za zaslužkom resno ogrožajo varnost na avtocestah. Pristojni državni organi bodo morali storiti več, da bodo takšnim kršiteljem stopili na prste, pa naj gre za domače ali tuje avtoprevoznike.

Posebno nevarno je, če delodajalci, tuji ali domači, zaradi želje po večjih dobičkih voznike silijo, da vozijo dalj časa, kot dovoljujejo predpisi. Zato policisti skladno z načelom Uredbe Evropskega parlamenta ter sprejetimi podzakonskimi predpisi opravljajo poostren nadzor nad aktivnostmi voznikov tovornjakov, predvsem v zvezi z njihovim dovoljenim dnevnimi, tedenskim in mesečnim časom vožnje in predpisanimi počitki. Prav tako poostreno nadzirajo hitrost vozila v vsakem časovnem obdobju ter nedovoljeno poseganje v zapisovalno napravo (tahograf) in v z njo povezane dele. Najbolj nevarni za varnost v prometu so namreč vozniki kamionov, ki vozijo po avtocestah čez Evropo utrujeni in zaspani, ker med vožnjo počivajo manj, kot velevajo predpisi o delovnem času mobilnih delavcev.

T. K.

Zaporna kazen zaradi kršitev pravic delavcev

ODMEVNA SODBA

Med delavci na Koroškem in Štajerskem ter povsod po Sloveniji je pred dnevi močno odmevala sodba okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu, ki je prevaljskega gradbinca Matjaža Ivarnika obsodilo na dve leti in osem mesecev zapora zaradi kršitev pravic delavcev. Čeprav sodba še ni pravomočna, številni delavci, ki jim je delodajalec dolgo kršil pravice, občutijo vsaj delno zadoščenje.

Sodišče je prevaljskemu gradbincu izreklo zaporno kazen, ker med novembrom 2008 in marcem 2012 kot delodajalec v svojih družbah 45 delavcem ni zagotavljal bruto plač. Poleg tega, da za delavce ni plačeval prispevkov, jim ni redno izplačeval niti regresa za malico, regresa za letni dopust, povračila stroškov prevoza in vseh drugih prejemkov, ki so jim pripadali po kolektivnih pogodbah.

Obtoženi na sodišču ni mogel zanikati dejstva, da delavcem ni izplačeval bruto plač, vendar se je izgovarjal, da tega ni počel namenoma, temveč iz objektivnih ra-

zlogov, saj naj družbe ne bi imele dovolj sredstev za to. Na enak način so se doslej zagovarjali domala vsi delodajalci, ki so se znašli v podobnih postopkih. Kot je znano, je namreč za obstoj kaznivega dejanja potrebno obtoženemu dokazati, da je ravnal z namenom. In ravno tega naj bi bilo delodajalcem, ki za delavce ne plačujejo prispevkov, menda najtežje dokazati.

V tem primeru je tožilki uspelo prepričljivo dokazati, da obtoženi za delavce zavestno in namenoma ni plačeval prispevkov, saj je v istem času ob blokiranih transakcijskih računih z gotovino plačeval upnikom, ki so bili odločilni za nadaljnje opravljanje gradbene dejavnosti. Poleg tega pa je obtoženi več let posloval tako, da je ustanavljal nove družbe in prezaposloval delavce, pri tem pa jim ni plačeval prispevkov in nekaterih drugih prejemkov. Sodnica je sledila obtožnici in izrekla obsodilno sodbo. Očitno je ocenila, da se je obtoženi zavedal krize, vendar poslovanja družb ni prilagodil kriznim razmeram, temveč je breme

raje prenesel na ramena delavcev. Pri tem sodnica ni našla olajševalnih okoliščin za obtoženega, zato je izrekla obsodilno sodbo v višini dveh let in osmih mesecev zapora. Obsojenemu je naložilo še plačilo sodnih stroškov, nekaterim delavcem pa je priznalo premoženjske zahtevke. Vse druge delavce je napotilo, naj svoje premoženjske zahtevke uveljavijo z zasebnimi tožbami.

Po besedah sekretarja v območni organizaciji ZSSS Podravja in Koroške Lojzeta Raške doslej še noben od delodajalcev na Koroškem ni bil obsojen na zaporno kazen zaradi neplačevanja prispevkov za delavce. Takšnih, ki za delavce določeno obdobje niso plačevali prispevkov, pa je bilo in je še kar nekaj. Raško upa, da zaradi omenjene obsodbe delodajalci v bodoče ne bodo več tako hrabri pri kršenju delavskih pravic, saj je očitno, da se sodna praksa v zvezi s kršenjem delavskih pravic postopoma vendarle spreminja.

T. K.

Posvetovanje o nujnih spremembah zdravstvenega sistema

KAKŠNO ZDRAVSTVO SI ŽELIMO?

»Ni mogoče pričakovati, da se bomo glede zdravstva v Sloveniji vsi o vsem strinjali, vztrajala pa bom, da se uskladimo glede tega, kaj s spremembami želimo doseči in potem čimprej s konkretnimi ukrepi začnemo proces reforme. Že na začetku se želimo prepričati, da vsi razumemo isto, ko govorimo o pravičnosti, dostopnosti, kakovosti in finančni vzdržnosti zdravstva ter seveda o državljanu v središču pozornosti,« je na posvetu na temo »Slovenski zdravstveni sistem pred potrebnimi spremembami« dejala ministrica za zdravje Milojka Kolar Celarc.

Za javni zdravstveni sistem po meri ljudi

Posvetovanje je ob Dnevu starejših pripravila Zveza društev upokojencev Slovenije, pri njegovi izvedbi pa je sodeloval tudi Sindikat upokojencev Slovenije iz velike družine sindikatov v okviru Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Na posvetu so strokovnjaki, ki so zgradili uspešen zdravstveni sistem v drugi polovici 20. stoletja, opozorili na nujnost ustavitve stihijskega razpada javnega zdravstvenega sistema in odtekanja denarja v zasebne žepce. Opozorili so tudi, da v Sloveniji potrebujemo javni zdravstveni sistem po meri ljudi in za ljudi, ki bo solidarno in pravično financiran, dostopen in kakovosten. Posebno pozornost je treba posvetiti razvoju primarnega zdravstvenega varstva, preventivnih programov in programov krepitve zdravja, ker tako na najbolj ustrezen način obvladujemo stroške zdravstvenega sistema. Razvoj je treba zagotoviti tudi na nekaterih področjih, ki so nedavno postala sestavni del javnega zdravstvenega sistema in ki ljudem omogočajo večjo varnost in kakovost obravnave (neakutna bolnišnična obravnava, paliativna oskrba, dolgotrajna oskrba).

Potrebne so temeljite spremembe

Udeležencem posveta, ki ga je vodila predsednica ZDUS Mateja Kožuh Novak, je uvodoma spregovoril predsednik državnega zbora dr. Milan Brglez. Dejal je, da je problem starajoče družbe eden največjih družbenih in gospodarskih izzivov pred katerim se je znašlo človeštvo in s tem tudi Slovenija. Kot je dejal, se zato s to problematiko ukvarjajo

Predsednik državnega zbora dr. Milan Brglez

ne le nacionalni parlamenti in ne le posamezne države, temveč tudi Organizacija združenih narodov, Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj in Evropska unija. Posledice staranja prebivalstva so številne in raznovrstne, od demografskih, ekonomskih, socialnih, psiholoških, kulturnih, institucionalnih, pa tudi političnih. Družbeno najbolj obču-

tljive in hkrati najbolj obsežne so po Brglezovih besedah ekonomske in socialne posledice staranja prebivalstva, ki jim je zato treba posvetiti dovolj pozornosti, ne pa si zgolj zatiskati oči pred neželjenimi posledicami. Predsednik državnega zbora je ob tem dejal, da v Sloveniji na te izzive še nismo najbolj pripravljeni in zato jim za enkrat tudi še nismo v

Udeleženci posvetovanja o nujnih spremembah zdravstvenega sistema so se zbrali v veliki dvorani državnega zbora.

celoti kos. Poudaril je, da moramo najprej spremeniti miselnost glede staranja, starosti in upokojevanja, kot tudi naš odnos do sprejemanja strukturnih reform, ki niso le nuja ampak predstavljajo tudi priložnost spremembe na bolje, tako za stare kot za mlade generacije. Medgeneracijski dialog se mora dejansko vzpostaviti. Dodal je, da je kljub številnim neznankam, ki področje demografije zaznamujejo, jasno, da bo jutrišnja družba povsem drugačna od današnje in da se je na to dejstvo treba pripraviti. Starejšim generacijam je treba omogočiti, da v jeseni življenja lahko aktivno in kakovostno delujejo in zato moramo spremeniti odnos do razumevanja staranja in odpravi stereotipe. Na koncu je Brglez poudaril, da je za slovenski zdravstveni sistem že dlje jasno, da potrebuje temeljite spremembe. Izrazil je upanje, da bo »vladi uspelo, da bo oblikovala zdravstveni sistem, ki bo po meri ljudi, sistem, ki bo solidaren in pravično financiran, predvsem pa dostopen in kakovosten, vsekakor pa bi moral ostati tudi javen.«

Osnovno merilo sprememb so koristi državljanov

Ministrica za zdravje Milojka Kolar Celarc je izpostavila, da so spremembe v zdravstvu nujne. »Prizadevala si bom vsako predlagano spremembo utemeljiti s koristjo za državljan.« je poudarila. Pri tem bo treba sodelovati z vsemi deležniki v zdravstvenem sistemu, kjer pričakuje konsenz s stroko in civilno družbo. Osrednji cilj je po njenih besedah dobrobit vsakega državljanu.

Ministrica je prav tako poudarila, da je zdravje v starosti rezultat prizadevanj skozi vsa

življenjska obdobja. Pričakovano trajanje življenja se v Sloveniji sicer približuje povprečju v Evropski uniji, pričakovana leta zdravega življenja pa so žal pod povprečjem v Evropski uniji. S krizo se povečujejo tudi neenakosti v zdravju. Kot v drugih državah se tudi v Sloveniji zaradi staranja prebivalstva soočamo z večanjem finančnega bremena kroničnih bolezni,

je izpostavila ministrica in dodala, da je ob nujnem vlaganju v razvoj primarnega zdravstvenega varstva kot ključno tudi področje javnega

Ministrica za zdravje Milojka Kolar Celarc

Poleg tega je v pripravi tudi zakon o dolgotrajni oskrbi in vključitev v zdravstveni sistem.

Novo usmeritve za razvoj zdravstvenih sistemov v Evropski uniji

Magistra Dunja Obersnel Kveder, dr. med., je spregovorila o slovenskem zdravstvenem sistemu iz nove evropske perspektive. Po njenih besedah je zdravstvena reforma prioritarna naloga nove vlade, ki bo morala najprej določiti njen namen, cilje in način uresničitve, nato pa vse to zapisati v zakonodajo. Nato je Obersnel Kvederova predstavila najnovejše evropske usmeritve razvoja zdravstvenih sistemov. Zdravstveni sistem mora zagotavljati zdravstvene storitve posamezniku in prebivalcem, vključno s preprečevanjem bolezni, zdravljenjem, nego in rehabilitacijo. Poleg tega mora omogočati izvajanje zdravstvene de-

zdravja, kjer je potrebno z ustreznimi populacijskimi pristopi doseči, da do bolezni sploh ne bo prišlo ali pa vsaj čim kasneje. Tudi za to področje čaka na sprejetje predlog razvojne strategije, ki bo to, pogosto zastopavljeno področje zdravstva, ustrezno umestila v sistem.

javnosti ter upravljati in nadzirati vse aktivnosti drugih sektorjev v zvezi z zdravjem in dejavniki, ki na zdravje vplivajo. »Minister za zdravje je po evropski definiciji skrbnik zdravja prebivalcev, ki mora prevzeti odgovornost za zdravstveni sistem v celoti, za sam zdravstveni sektor in za vse medsektorske aktivnosti, ki vplivajo na zdravje.

Kot je dejala Obersnel Kvedrova, se je v Evropski uniji spremenil pogled na razvoj zdravstvenih sistemov. Včasih so na zdravstveni sistem gledali kot na strošek, ki ga je treba zmanjšati. Zato so iskali ravnotežje med različnimi strategijami varčevanja v zdravstvenih sistemih (prelaganje stroškov na uporabnike zdravstvenih storitev, omejevanje dostopa do javnih zdravstvenih storitev, uvajanje tržnih mehanizmov, uvajanje konkurence med izvajalci, krepitev preventivnega zdravstvenega varstva itd.). Na podlagi raziskav pa so ugotovili, da se z varčevanjem stroški niso bistveno zmanjšali, zmanjšala pa se je solidarnost in dostopnost do storitev.

Zato so začeli razmišljati na nov način. Danes v Evropski uniji poudarjamo soodvisnost med zdravjem in blaginjo. Zdravje imamo za eno od najpomembnejših vrednot za ljudi in družbo. Zato imajo zdravstveni sistemi velik pomen pri izboljšanju zdravja in blaginje ljudi.

Evropska debata o zdravju in blaginji se je začela pred desetimi leti (Evropski zdravstveni forum Gastein 2003, Svet Evrope 2007, Evropska komisija 2007, Talinska deklaracija o zdravstvenih sistemih in blaginji 2008 – izpostavili so zdravje kot osnovno človekovo pravico in vrednote kot univerzalno dostopnost, enakost in solidarnost).

Kot je dejala Obersnel Kvedrova je z raziskavami dokazano, da sodijo zdravstveni sistemi v produktivni sektor, saj izboljšanje zdravja povečuje ekonomsko produktivnost Evropske unije. Vlaganja v zdravstvene sisteme prispevajo k bolj produktivni ekonomiji. V Evropski uniji so zdravstvene sisteme postavili v središče ukrepov Lizbonske strategije in kasnejše Strategije EU 2020 pri zasledovanju ciljev za doseg ekonomске tekmovalnosti in socialne kohezije.

Obersnel Kvedrova se je dotaknila tudi vlaganj v zdravje in novega koncepta razvoja zdravstvenih sistemov. Za nov koncept razvoja zdravstvenih sistemov se je Evropska unija opredelila leta 2013 z dokumentom »Vlaganje v zdravje«. Zdravje je postalo vrednota po sebi in predpogoj za ekonomski napredek. Zdravje ljudi namreč vpliva na produktivnost, trg dela, človeški kapital in javna sredstva. Stroški za zdravje so stroški, ki so prijazni do rasti. Učinkovita in kakovostna poraba sredstev za zdravstvene sisteme vpliva na kakovost in produktivnost trga dela tako, da povečuje pričakovano trajanje življenja ob rojstvu. Neenakosti v zdravju je treba zmanjšati. Revnejše prebivalke in prebivalci umirajo prezgodaj in jih bolj ogrožajo boleznimi in nezmožnostmi.

Dunja Obersnel
Kveder

Zato se v Evropski uniji zavzemajo za vlaganja v zdravje. V ospredju morajo biti vlaganja v krepitev vzdržnosti zdravstvenih sistemov. Z reformami in inovativnimi pristopi je treba najti ravnotežje med stroškovno učinkovitostjo in javnofinančnimi cilji ter zagotavljanjem zadostne ravni javnih zdravstvenih storitev. Prav tako so nujna vlaganja v človeški kapital. Z izboljšanjem zdravja in zaposljivosti prebivalstva je treba povečati uspešnost politike zaposlovanja in s tem ljudem zagotoviti ustrezno preživljanje in prispevek k rasti. Poleg tega je treba vlagati v zmanjšanje neenakosti v zdravju. Z izboljšanjem socialne kohezivnosti je treba prekiniti krog slabega zdravja zaradi revščine in izločenosti.

Vzdržnost evropskih zdravstvenih sistemov po besedah Obersnel Kvedrove sloni pretežno na javnih sredstvih. Danes sloni na 80 odstotkih javnih sredstev, do leta 2060 pa bi radi ta odstotek povečali za tretjino. Ob tem velja omeniti, da razmerje med porabljenimi sredstvi za zdravstvene sisteme in ravnijo zdravja ni linearno. Zdravje prebivalcev v posamezni državi je odvisno ne toliko od količine vloženi sredstev, temveč predvsem od tega, kako jih potrošijo.

Obersnel Kvedrova je spomnila tudi na ukrepe, ki jih države v Evropski uniji izvajajo za izboljšanje učinkovitosti zdravstvenih sistemov. Uvajajo finančne spodbude za krepitev družinske medicine in za uvajanje sistema plačevanja dnevne obravnave na sekundarni ravni. Določajo ustrezne kadrovske zmogljivosti in dvigujejo motiviranost izvajalcev. Izboljšujejo sodelovanje pri preventivnih programih in programih promocije zdravja. Izpolnjujejo podatkovne zbirke za izboljšanje izvajanja in spremljanje kakovosti zdravstvenih sistemov. Skrbijo za stroškovno učinkovito rabo zdravil.

Pomembna so tudi vlaganja v človeški kapital. Gre za to, da z izboljšanjem zdravja ljudi in z ohranjanjem aktivne in bolj zdrave populacije za dalj časa spodbujamo gospodarsko rast. Cikel izboljšanja zdravja in blaginje se medsebojno spodbujata. Izboljšanje zdravja vpliva tudi na ekonomske rezultate. OECD ocenjuje, da povečanje pričakovanega trajanja življenja ob rojstvu za eno leto poveča BDP za 4 odstotke.

Pomembno je tudi zmanjšanje neenakosti v zdravju, saj so v Evropski uniji v tem pogledu velike razlike med državami in znotraj držav. Leta 2012 je bila razlika med najnižjim in najvišjim pričakovanim trajanjem življenja ob rojstvu 11,6 leta pri moškem in 7,9 leta pri ženskah. Ljudje z manjšimi dohodki in nižjo stopnjo izobrazbe umrejo mlajši in so slabšega zdravja. Neenakosti niso samo velika izguba človeškega potenciala ampak ogromen ekonomski primanjkljaj. Kot je dejala Obersnel Kvedrova lahko na zmanjšanje neenakosti v zdravju najbolj vplivamo z zagotavljanjem zelo široko in cenovno dostopnega, kakovostnega zdravstvenega varstva. Zdravstveno varstvo ima zelo velik vpliv na zmanjšanje tveganja za revščino, zato ukrepi fiskalne konsolidacije revnim in socialno ogroženim ne smejo ogroziti dostopa do visoko kakovostnega zdravstvenega varstva.

Kot je na koncu poudarila Obersnel Kvedrova je sedaj pravi čas, da se vizija in evropske usmeritve udejanjijo v Sloveniji. Kot je pouda-

mila, bodo zdravstveni sistemi vzdržni, če bo njihovo financiranje stabilno in iz javnih sredstev ter če bomo razvijali solidarnost, s katero bomo zagotovili zdravje za vse in ne samo za tiste, ki si ga lahko privoščijo.

Vprašanja celostne oskrbe postajajo čedalje bolj aktualna

O problematiki celostne oskrbe je spregovorila Andreja Peternelj. Poudarila je, da je celostna oskrba popolna oskrba bolnika, ki vključuje njegove telesne, socialne, čustvene in duhovne potrebe, ki so odgovor na njegovo bolezen ter vplivajo na sposobnosti samooskrbe. Kot je dejala so največje ovire za celostno oskrbo tako imenovan biomedicinski model, pomanjkanje vizije in strategije razvoja sistema zdravstvenega varstva, slabo razumevanje celostne in integrirane oskrbe, pomanjkanje koordinacije, slaba komunikacija med izvajalci in odsotnost mreže služb, ki bi bolniku in družini zagotovile vso potrebno podporo.

Vprašanja celostne oskrbe pa postajajo vse bolj aktualna zlasti zaradi porasta starejšega prebivalstva in zaradi porasta števila oseb s kroničnimi boleznimi in njihovimi posledicami. Kot je dejala Peterneljeva nimamo »mostov« med različnimi oblikami obravnave, ki bi zagotovila kontinuirano oskrbo. Nato je spregovorila o neakutni bolnišnični obravnavi bolnikov, s katero želijo doseči čim višjo stopnjo samostojnosti bolnika, boljšo kakovost njegovega življenja in aktivno vključevanje bolnika in ostalih zanj pomembnih oseb v obravnavo. Takšen program imajo v letošnjem letu financirani v 26 bolnišnicah, potrebe pa še naraščajo. Peterneljeva je spregovorila tudi o paliativni oskrbi, ki je ena od osnovnih človekovih pravic.

Andreja Peternelj

Pomembno je tudi zagotavljanje koordiniranega prehoda iz bolnišnične v domačo oskrbo ali institucionalno varstvo in zagotavljanje dolgotrajne oskrbe. Vsa ta področja morajo po besedah Peternejeve postati del zdravstvenega sistema in bodoče zakonodaje na tem področju, saj bolniki niso le osebe z boleznijo, temveč ob tem tudi enkratne osebnosti z različnimi telesnimi, psihosocialnimi in duhovnimi potrebami.

Kakšno zdravstveno zavarovanje želimo?

Magister Martin Toth, dr. med., je predstavil temo »Kakšno zdravstveno varstvo želimo, pričakujemo in zmoremo?«. Dejal je, da zdravstveno varnost po naši ustavi zagotavlja država s sistemom obveznega zdravstvenega zavarovanja, zato je za stanje tudi najbolj odgovorna. To področje urejajo zakoni, ki so iz leta 1992 in so v mnogih pogledih zastareli in neustrezni. Žal pa nekatere njihove pomembne opredelitve še vedno niso uresničene (strategija, mreža, standardi, zavarovanje za poškodbe na delu itd.).

Zastarelost zakonov, demografske spremembe, nova tehnologija, povečane potrebe, zahteve in pričakovanja po besedah Totha narekujejo potrebe po spremembah. V zadnjem desetletju in pol je bilo več poskusov reforme sistema zdravstvenega varstva. Še najbolj resna se je po besedah Totha nanašala na zdravstveno dejavnost in na ukinitve dopolnilnega zavarovanja varovanje, a nobena ni prinesla rezultata. Vedno so prevladali strankarski, lokalni, politični ali celovskimi interesi, ki so bili močnejši od javnih oziroma družbenih interesov po boljšem in bolj učinkovitem zdravstvenem varstvu.

Kot je dejal Toth pa se bo brez nujno potrebnih sprememb naš zdravstveni sistem v

mag. Martin Toth

kratkem času sesul. Zdravstveni zavodi, ZZS so iz leta v leto v večjih primanjkljajih in finančnih težavah. Ti dosegajo v seštevku zadnjih let že več kot 100 milijonov evrov, pri čemer se bodo brez potrebnih ukrepov le še povečevali.

Posledice čutimo predvsem zavarovane osebe z vse težjo dostopnostjo do storitev, podaljševanjem čakalnih dob, z različnimi oblikami zahtev po doplačilih in plačilnih storitev, za katere ni pravne podlage in s tem do rušenja načel socialne pravičnosti in solidarnosti. Vse to najbolj občutijo bolniki, med katerimi je največ starostnikov, a tudi drugi niso izvzeti.

Zato je po Tothovih besedah potrebna celovita reforma sistema (zdravstvena dejavnost, obvezno in zasebno zavarovanje, financiranje sistema in izvajalcev itd.) »Potrebujemo jasno strategijo razvoja zdravstvenega zavarovanja, ki bo temeljila na načelih solidarnosti, pravičnosti, čim večje dostopnosti za vse in z jasno vizijo razvoja javne zdravstvene dejavnosti ter njene transparentne razmejitev od zasebne dejavnosti. Potrebna je nova razmejitev pooblastil in odgovornosti med posameznimi deležniki v sistemu (MZ, ZZS, ZS, občine, druge zbornice itd.). Prav tako je potrebno konkretizirati pooblastila in obveznosti ustanoviteljev javnih zavodov,« je dejal.

Kot je dejal Toth je odveč razprava ali naj bi najprej spreminjali Zakon o zdravstveni dejavnosti ali Zakon o zdravstvenem varstvu in zavarovanju ali morda najprej strategijo področja in potem zakone itd. Spremembe so potrebne na vseh področjih in to hkrati, saj so vsa ta področja in vprašanja med seboj tesno povezana in soodvisna. To bi omogočilo preglednost vseh načrtovanih sprememb in jasno razmejitev nalog, pristojnosti, zagotavljanja finančnih virov, pravic zavarovancev itd.

Nakazanih sprememb ni mogoče narediti čez noč. Potrebno je sprejeti dolgoročni načrt razvoja zdravstva oziroma strategijo, z njo opredeliti vizijo razvoja skladno s potrebami in možnostmi, konkretne naloge in njihove izvajalce, dolgoročne in vmesne cilje, prednostne naloge in materialne (kadrovske, tehnične, finančne) vire za njihovo uresničevanje. Takšen razvojni načrt mora zajeti področje zdravstvenega zavarovanja in dejavnosti.

Dokument mora biti zavezujoč za vse deležnike v sistemu. Ne sme ostati na ravni resolucije ali zbirke želja.

Po mnenju Totha mora omenjeni dokument vsebovati merila za določitev mreže javne zdravstvene dejavnosti in mrežo (na sekundarni in terciarni ravni) oziroma njen razvoj v naslednjih 8-10 letih; način zagotavljanja enakomerne razporejenosti zdravstvenih zmogljivosti in odpravljanja neutemeljenih razlik ter morebitno preusmeritev nekaterih kapacitet. Pred pripravo tega dokumenta je nujno opredeliti, katere normative in standarde določa država, katere ZZS in katere zbornice in na kakšen način. »Glede tega imamo nered in zmedo,« je dejal Toth.

Izvajalec obveznega zdravstvenega zavarovanja mora po besedah Totha ostati še naprej ZZS. Ne potrebujemo več in novih javnih zdravstvenih blagajn. Ob jasni opredelitvi pravic in standardov ter normativnih izvajalcev »konkurenca« med zavarovalnicami ni možna, razen če gre za špekulativne pristope. ZZS mora dobiti jasna javna pooblastila in odgovornost za njihovo uresničevanje ter pri tem tudi ustrezno avtonomijo. Zakon mora transparentno razmejiti naloge in pooblastila ZZS in ostalih deležnikov, renovirati pogajalske postopke, arbitražne postopke, izvedenstvo itd. Nujna je razmejitev med obveznim zdravstvenim zavarovanjem od zavarovanje za poškodbe na delu, za dolgotrajno oskrbo itd.

»Dosedanje dopolnilno zavarovanje povzroča med zavarovanci precej nezadovoljstva,« je dejal Toth. »Zaradi tega in nekaterih drugih razlogov so potrebne tudi spremembe v zasebnem zavarovanju. Zavedamo se, da sistem zdravstvenega varstva ne more delovati izključno v okviru javnih finančnih virov. Zato so nujne politične in družbene odločitve, na kakšen način je možno zagotoviti potrebna zasebna sredstva za nemoteno delovanje sistema. Ali so to doplačila, posebna dajatev, posebni prispevek iz neto prejemkov ali kaj drugega? Še najmanj podpiramo možnost, da bi se za zaradi sprememb v dopolnilnem zavarovanju zmanjšale pravice ali dostopnost do zdravstvenih storitev. Obvezno zdravstveno zavarovanje je potrebno »očistiti« vseh obveznosti, ki ne sodijo v zavarovanje (pripravnishvo, specializacije, terciar). Ob morebitni potrebi po krčenju pravic bi to bilo sprejemljivo na ne prioritetenih področjih, ki imajo tudi najmanjši vpliv na zdravje (potni stroški, nekateri pripomočki, itd.). Nujno je izenačiti prispevke in osnove vseh zavezancev. To ne more veljati za upokojece (niso zavezanci!) razen če se tudi za njih uvedejo bruto pokojnine.«

»Za osebe, ki ne zmorejo plačevati prispevkov, mora to dolžnost prevzeti država (ali občine). To mora postati praksa tudi za delodajalce, ki ne zmorejo plačati prispevkov. Ne moremo podpirati predlogov o uvedbi »socialne kapice«, ker je to v nasprotju z načeli solidarnosti in sorazmerno enakih obveznosti med vsemi. Če bi uvedli socialno kapico zahtevamo, da izpad prihodkov v zdravstveno blagajno pokriva proračun, kot je to praksa tudi v drugih državah.«

»Sistem je potreben temeljitih sprememb,« je poudaril Toth. »Za uspeh reforme je potreben najširši družbeni konsenz in sodelovanje vseh najpomembnejših deležnikov. Vsi pa morajo imeti v osredju najširši družbeni inte-

res in šele nato svoj. Prevladati morajo strokovne rešitve in tiste, ki vidijo v boljše zdravje in zadovoljstvo ljudi, šele nato politične, stanovske ali druge.«

Cilj zdravstva ni kovanje dobičkov, temveč zdravje prebivalstva

Dolgoletna sindikalistka Francka Četkovič je govorila o uspešnih oblikah upravljanja javnih zdravstvenih zavodov. »Že nekaj časa se srečujemo s trditvami, da veljavna zakonska ureditev javnih zdravstvenih zavodov ni ustrezna, češ, da omejuje uspešno in avtonomno vodenje zdravstvenih zavodov. Zato nekateri zahtevajo »podjetizacijo« zdravstvene dejavnosti – predlagajo, da bi se naj zdravstvena dejavnost organizirala po vzoru javnih gospodarskih podjetij in podobno. Zahteve po statusni spremembi javnih zdravstvenih zavodov so povezane z zahtevo po uvajanju tržnih principov v poslovanje zavodov. Nekateri predlagajo ureditev, po kateri bo zdravstvena storitev tržno blago, zdravstveni zavodi pa si bodo med seboj konkurirali - skratka tudi na področju zdravstvene dejavnosti naj bi veljale zakonitosti trga. Predlagatelji teh zahtev menijo, da bo tako poslovanje zdravstvenih zavodov bolj učinkovito in uspešno.«

Četkovičeva je dejala, da predlagatelji statusnih oblik javne zdravstvene dejavnosti po vzoru gospodarskih dejavnosti pozabljajo, da se sredstva za zdravstveno dejavnost zbirajo z zakonsko predpisani obveznimi prispevki zaposlenih, delodajalcev in drugih. Tako zbrana finančna sredstva imajo status javnih financ, s katerimi se upravlja, gospodari, razpolaga po posebnem režimu, ki velja za sredstva javnih financ. Značilnost organizacij, ki pridobivajo sredstva iz javnih financ, ki opravljajo dejavnosti splošnega pomena, za katere je odgovor-

Francka Četkovič

na država ali lokalna skupnost je, da njihov cilj poslovanja ni ustvarjanje dobička, temveč zadovoljevanje splošnih družbenih potreb v skladu z dogovorjenim obsegom in kakovostjo storitev. Zdravstveni sistem je vreden toliko, kolikor je sposoben izpolniti svoj osnovni cilj - ta pa je ohraniti ali ponovno vzpostaviti zdravje ljudi. Izboljšanje zdravja prebivalcev je torej končni cilj zdravstvenega sistema. Zato moramo ohraniti sistem javnega zdravstvenega oziroma sistem javnih neprofitnih zdravstvenih zavodov,

»Kaj bi pomenila uvedba trga, tržnih principov na področje zdravstvene dejavnosti,« se je vprašala Četkovičeva. Zdravstvene storitve bi si lahko privoščili le bogati prebivalci, izvajalci zdravstvene dejavnosti bi opravljali več ali manj le tiste storitve, ki bi bile profitne, itd. Na tak način bi razgradili naš nacionalni zdravstveni sistem. Tisti, ki ima finančne možnosti, se bo lahko zdravil v tujini. Kaj pa revni, starejši prebivalci? Na to opozarjajo mnogi strokovnjaki iz tujine na podlagi izkušenj iz držav, ki so ukinile javne zdravstvene sisteme. Mnoge teoretske analize so že zdavnaj pokazale, da celo samo delna privatizacija javnih storitev

bistveno zniža njihovo kakovost in dostopnost za veliko večino ljudi, ter da pogloblja socialne razlike.

Spremembe statusnih oblik organizacij zdravstvenih dejavnosti po besedah Četkovičeve ne bo rešila vseh problemov, ki danes pestijo zdravstveni sistem. Največ je odvisno od ljudi.

»Ne trdim, da ni potrebno posodobiti zakonske ureditve javnih zavodov (Zakon o zavodih), vendar je potrebno najprej spremeniti ZUJF, ki je vodstvom zavodov onemogočil nujne kadrovske okrepitve, potrebno je spremeniti plačni sistem tako, da bo omogočil, da bodo uspešnejši zaposleni ustrezno nagrajeni. Ustanovitelj zdravstvenih zavodov mora opravljati svoje naloge, odgovoren je za sprejetje normativov in standardov dela, odgovoren je za vpeljavo kazalnikov uspešnosti dela in poslovanja, ki bodo omogočili javno primerjavo uspešnosti dela in poslovanja javnih zdravstvenih zavodov. Ustanovitelj mora predlagati v svete zavodov strokovno usposobljene ljudi, zakonsko je potrebno zagotoviti tudi odgovornost članov svetov za sprejete odločitve,« je poudarila Četkovičeva. Po njenih besedah morajo predstavniki uporabnikov storitev in civilne družbe dobiti večjo vlogo v svetih zavodov. Po vzoru nekaterih drugih držav bi bilo potrebno vzpostaviti neodvisno organiza-

cijo, ki bi skrbela za nadzor nad uresničevanjem pravic do zdravstvenih storitev prebivalstva, ki bi javno opozarjala na nepravilnosti in kršitve pri uveljavljanju zakonsko določenih pravic.

Na koncu je Četkovičeva spomnila na besede Catherine Samary, francoske univerzitetne profesorice ekonomije na pariški univerzi Dauphine, ki meni, da poskušata IMF in EU sedanjo krizo v Sloveniji, ki je po osamosvojitvi ohranila nekatere socialne pridobitve iz obdobja samoupravljanja, izkoristiti za zadržanje tega

Andrej Možina

pomembnega žarišča odpora proti neoliberalizmu. Samaryjeva predvsem opozarja, da poskušajo mednarodne finančne in evropske institucije izrabit krizo za strukturne reforme, torej za razgradnjo kakovostnih javnih storitev in socialnih pravic.

Sicer pa, kot pravi Četkovičeva, javna sfera ni avtomobilska tovarna. Značilnost javnega sektorja je, da njegov cilj in motiv poslovanja ni ustvarjanje dobička, ampak zadovoljevanje

splošnih družbenih potreb v skladu z dogovorjenim obsegom in kakovostjo storitev. Organizacija, ki opravlja storitve v režimu javne službe, je učinkovita, če opravlja prave storitve, torej tiste, ki so predpisane in določene z zakoni, izvedbenimi predpisi in pogodbami oziroma tiste, ki jih ljudje rabijo in pričakujejo.

Udeležencem posvetovanja je spregovoril tudi predsednik Zdravniške zbornice Slovenije primarij Andrej Možina, dr. med., ki je na kratko predstavil izhodišča zbornice za reformo zdravstvenega sistema.

V razpravi na posvetovanju je sodelovalo blizu 40 udeležencev iz vseh slovenskih regij. Opozarjali so na probleme, s katerimi se srečujejo na področju zdravstva v svojih okoljih. Zavzemali so se za takšno zdravstveno reformo, da bi bile zdravstvene storitve državljanom široko dostopne in kakovostne, ne glede na to, v kateri regiji oziroma občini živijo. Predvsem pa so se udeleženci v razpravi zavzemali za zdravstveni sistem, ki mora ostati javen in vsem dostopen ne glede na to, koliko imajo pod palcem.

Posvet so sklenili z mislijo, da končni cilj zdravstva ni ustvarjanje dobička, temveč izboljšanje zdravja prebivalcev. Zato moramo ohraniti sistem javnih zdravstvenih zavodov.

Tomaž Kšela

Dobičke kujejo celo s prodajanjem - revščine

ŽALOSTNA TURISTIČNA ATRAKCIJA

Neverjetno, vendar resnično. Pred dnevi so mediji poročali, da je ena od turističnih agencij v Atenah začela organizirati turistične ogledе po zanemarjenih, revnih in obubožanih predelih Aten. Da bi turisti bolj pristno doživeli revščino in nesrečo Atencev, ki jih je gospodarska in finančna kriza privedla na rob preživetja, te ogledе vodijo brezdomci. Agencija je za to delo usposobila tri, ki jih je pobrala na ulici. Ogledе atenskih revežev organizira agencija vsako soboto ob enajsti uri, tako da se lahko do takrat turisti v miru podkrepijo z obilnim zajtrkom. Mlajšim od 15 let

ogleda revežev in revščine ne omogočajo. Ogledi vključujejo tudi obisk ljudske kuhinje in zavetišča za brezdomce ter srečanje z reveži, ki radovednim turistom postrežejo z resničnimi zgodbami iz svojega življenja. In koliko stane takšen ogled revežev. Samo šest evrov. Cena je, kot pravijo v agenciji, konkurenčna.

Razmere v globaliziranem svetu, ki so posledice ekonomske politike neoliberalizma, postajajo zares perverzne. Kapital, ki je zaradi hlastanja za čim višjimi dobički pahnil v revščino in bedo na milijone Grkov in prebival-

cev Aten, je zavohal, da lahko služi tudi z rezultati svojega družbeno neodgovornega delovanja - torej z razkazovanjem njihove bede. »Vas zanima, kaj jedo reveži? Bi radi videli, kako so revce, ki so ostale brez vsega, oblečene? Kakšni so pogradi, na katerih spijo brezdomci? Kako jočejo sestradani otroci? Vse to in še marsikaj strašljivega iz življenja revežev lahko spoznate in doživite na ekskluzivnem izletu za samo šest evrov. Za vas bomo pripravili tudi srečanje z brezdomcem brez zob in z brezdomko v sedmem mesecu nosečnosti, ki ne ve, kako bo preživljala svojega otroka. Udeležite se našega izleta, ne bo vam žal. Spoznali boste revščino iz prve roke.«

In kdo so potencialni kupci takšnih spreverjenih izletov? Gledalci resničnostnih šovov, ki so jih komercialne televizije pod vplivom velekapitala uspele indoktrinirati že do te mere, da je zanje vse v življenju resničnostni šov? Bogatini, ki se naslanjajo nad nesrečo tistih, ki so ostali brez vsega? Turisti iz držav, ki jim grozi grški scenarij, da se pripravijo na to, kar jih še čaka?

Družbeni razvoj lahko gre vedno v dveh smereh - v smeri čedalje bolj humanih in kulturnih odnosov v družbi in med ljudmi ali v smeri nazaj proti primitivizmu in barbarstvu. Politika neoliberalizma, ki jo zanima samo dobiček, zato je zanje vse na prodaj, celo revščina, nas vse skupaj peha po tej slednji poti. Edina rešitev je, da se ji upremo v kar se da velikem številu - s humanizmom, človečnostjo in medsebojno solidarnostjo.

T. K.

V Atenah je ena od turističnih agencij začela organizirati turistične ogledе po zanemarjenih, revnih in obubožanih predelih mesta.

Razburjenje med upokojenci, ki opravljajo samostojno dejavnost

NEZDRUŽLJIVOST STATUSOV

Več deset upokojencev je konec avgusta razburila odločba, ki so jo prejeli od Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, češ da morajo za določeno obdobje za nazaj vrniti pokojnine, ker so po upokojitvi nadaljevali svojo dejavnost kot samostojni podjetniki.

Nekateri upokojenci, ki so še vedno tudi samostojni podjetniki, morajo vrniti več deset tisoč evrov, ki jih nimajo kje vzeti. Še posebej so razburjeni tisti, ki so se pri uradnih osebah ob upokojitvi pozanimali, ali lahko nadaljujejo svojo dejavnost, vendar očitno pravih pojasnil niso dobili.

Konec avgusta so na Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije pripravili novinarsko konferenco na temo »Uživalci pokojnin in opravljanje samostojne dejavnosti«. Na njej so pojasnili, da je zavod v vseh omenjenih postopkih ravnal zakonito. Zavarovanec namreč pridobi pravico iz obveznega zavarovanja z dnem, ko so izpolnjeni pogoji za pridobitev pravic. Eden izmed pogojev za pridobitev pravice do pokojnine je prenehanje obveznega zavarovanja. Navedeno pomeni, da je v sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji ves čas od vzpostavitve sistema dalje vgrajeno načelo nezdrružljivosti opravljanja kakršnegakoli dela ali dejavnosti in hkratnega uživanja pravice do pokojnine, razen tistih, ki jih zakon izrecno dovoljuje (gre za institut delne pokojnine; institut ponovnega vstopa v obvezno zavarovanje in hkratno izplačevanje sorazmernega dela že priznane pokojnine; institut izplačevanja 20 odstotkov predčasne ali starostne pokojnine ob izpolnjevanju pogojev za pridobitev pravice do pokojnine in zavarovanju v nespremenjenem obsegu obveznega zavarovanja in za delo upokojenca v okviru drugega pravnega razmerja (civilno pravne pogodbe kot na primer podjemna pogodba, avtorska pogodba, pogodba o poslovođenju, ipd.). V okviru druge področne zakonodaje je urejeno še začasno in občasno delo upokojencev (Zakon o urejanju trga dela), osebno dopolnilno delo in kratkotrajno delo (Zakon o preprečevanju zaposlovanja in dela na črno) in opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji (Zakon o kmetijstvu).

Ker je po novem zakonu ta problematika urejena nekoliko drugače kot je bila po starem, je zakon omogočal zavarovancem, da svoj status uredijo do 31. 12. 2013 ter se odločijo, ali bodo nadaljevali s samostojno dejavnostjo ali pa se bodo odločili za prejemanje pokojnine.

Leta 2014 je zavod po uradni dolžnosti začel postopek preverjanja za 658 upokojencev, ki so prejeli pokojnino in nadaljevali s svojo dejavnostjo (med njimi je bilo 568 samostojnih podjetnikov, 33 odvetnikov, 23 proizvajalcev elektrike, 13 detektivov, 8 zdravnikov in zobozdravnikov, 3 samozaposleni v kulturi, 1 poklicni športnik in 1 lekarnar). Le za 15 odstotkov se je izkazalo, da bodo morali vrniti pokojnine, pa še od teh se jih je polovica pritožila in nekateri so z pritožbo uspeli.

Na novinarski konferenci so poudarili, da je zavod že pred navedenim preverjanjem samozaposlene upokojence opozarjal na ta problem. Sicer pa morajo zavarovanci, ki uveljavljajo pravico do pokojnine, na vlogi podati izjavo, kdaj jim obvezno zavarovanje preneha, in tudi, ali so registrirani za opravljanje samostojne dejavnosti. Pri tem so opozorjeni, da odgovarjajo za resničnost svojih navedb.

Vsak uživalec pravice, ki prejme odločbo o priznanju pravice, je v odločbi tudi opozorjen, da mora zavodu sporočiti vsako spremembo oziroma okoliščino, ki vpliva na uživanje pokojnine. Začetek opravljanja je nedvomno takšna okoliščina, saj je zahtevano obvezno zavarovanje, kar pomeni, da se izplačevanje pokojnine za čas ponovnega opravljanja ustavi ali pa se izplačuje uživalcu sorazmerni del pokojnine.

Branko Meh: »Če bi morali vračati pokojnine za nazaj, bi morali nekateri upokojeni obrtniki vrniti tudi do 60 tisoč evrov. Zato je cilj našega predloga, da bi v tem prehodnem obdobju našli ustrezno sistemsko rešitev za to kategorijo zavarovancev.«

Ves čas ob registracijah s.p. upokojence, ki registrirajo dejavnost, na možnost prekinitve izplačila pokojnine za čas opravljanja dejavnosti opozarjajo tudi referenti vstopnih točk VEM, ki jim je zavod posredoval vsa potrebna pojasnila. Prav tako zavod sam odgovarja na prejeta vprašanja upokojencev, ki želijo registrirati dejavnost, ter pojasnjuje posledice registracije s.p. za izplačevanje pokojnine.

Obsežno gradivo o uskladitvi lastnosti zavarovanca za osebe, ki imajo registrirano dejavnost in zanje velja prehodno obdobje po ZPIZ-2, je objavljeno tudi na spletni strani zavoda.

Člani združenja slovenske fotovoltaike pa so se obrnili kar na ministrico za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anjo Kopač Mrak, saj morajo nekateri zaradi sončnih elektrarn na svojih strehah vračati pokojnino. Ministrica jim je odgovorila, da

energetski zakon, ne pokojninski, določa, da gre pri sončnih elektrarnah za pridobitno dejavnost.

»Na mojo pobudo bo ZPIZ pri vseh upokojencih, ki so opravljali dejavnost in so hkrati prejeli pokojnino, po uradni dolžnosti preveril, ali je dobiček v posameznem letu presegel znesek letne minimalne plače. V kolikor dobiček ni presegel zneska letne minimalne plače, zavarovanje ni obvezno, kar pomeni, da pokojnine za to obdobje ne bo treba vračati. Takšna praksa bo veljala tudi v prihodnje,« je prav tako pojasnila ministrica.

Mnogi upokojenci, ki bodo morali vračati pokojnine, so prepričani, da so določbe zakona ustavno sporne. V tem jim pritrjujejo tudi nekateri pravniki. Na Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije (OZS) pa so ogorčeni, da upokojencev ni nihče opozoril, da ravnajo neskladno z zakonom, saj so davčni upravi redno plačevali davke in oddajali poročila.

Nekateri prizadeti upokojenci – samostojni podjetniki se bodo obrnili na novo vlado, če jim ne bo prisluhnila, pa bodo zadevo predali ustavnemu sodišču.

Zaradi vsega omenjenega so OZS, Združenje delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije (ZDOPS) in še nekateri zahtevali, naj to problematiko na svoji prvi seji pod novo vlado obravnava Ekonomsko-socialni svet (ESS). Do tega je tudi prišlo.

ESS se je strinjal s takšno rešitvijo, da upokojenim obrtnikom, ki so zaradi tega, ker so nadaljevali z opravljanjem svoje dejavnosti, dobili odločbe z zahtevo po vračilu pokojnine, pokojnin ne bo treba vračati. Očitno bodo podaljšali prehodno obdobje za uskladitev lastnosti zavarovanca, ki se po veljavni ureditvi izteče z letošnjim letom. Verjetno bodo prehodno obdobje podaljšali za eno leto, čeprav si na OZS prizadevajo, da bi ga podaljšali za dve leti. Kot je po seji ESS dejala ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anja Kopač Mrak, bodo posegli tudi nazaj in sanirali stanje tako, da tistim, ki so že dobili odločbe, pokojnin ne bo treba vrniti. Seveda pa morajo za takšno rešitev dvigniti roke poslanci v državnem zboru.

Predsednik OZS Branko Meh je bil po seji ESS vesel, da so njihov predlog podprli sindikati, ZDOPS, Združenje delodajalcev Slovenije in Trgovinska zbornica Slovenije. Ni pa mogel prekriti razočaranja, da predloga niso podprli na Gospodarski zbornice Slovenije. »Cilj našega predloga je, da bi v tem prehodnem obdobju našli ustrezno sistemsko rešitev za to kategorijo zavarovancev,« je dejal. Če bi morali vračati pokojnine za nazaj, bi morali nekateri upokojeni obrtniki vrniti tudi do 60 tisoč evrov.

Kakorkoli že, če bodo poslanci podprli rešitev, predlagano na ESS, upokojenim obrtnikom in lastnikom malih sončnih elektrarn ne bo treba vračati pokojnin. To je ta trenutek najbolj pomembno. Pristojni pa bodo v naslednjem letu ali dveh morali najti rešitev, ki bo sprejemljiva za vse.

Kulturni kotichek

Piše: Roman Končar

Vsestranski priljudnež...

Radio je prav poseben medij. Res je. Tisti, ki je delo na radiu, tisto delo, ko si sam pred mikrofonom, okusil na lastni koži, mi bo z lahkoto pritrtil. Tudi meni radio pomeni ne le večni izziv, temveč tudi večno, posebno ljubezen, ki se je v zadnjih letih razrasla v dejstvo, da sem se opogumil in s pomočjo kolegic in kolegov iz radijske postaje, kjer domuje »največ pozitivne pod eno streho«, iz Radia »Zeleni val«, torej, pripravil tedensko oddajo »Živeli!« (na sporedu je prav vsak ponedeljek med 20.00 in 22.00 uro!), v kateri skušam prepletati kolikor toliko pametne in včasih celo modre misli z glasbo.

Ko sem pripravljaval prvo, pravkar omenjeno oddajo, se mi je v misli dobesečno »prikradel« Jure Sešek. Spoznala sva se že pred časom in v trenutku naju je povezala neka človečnost, čut za dobro in lepo, pa iskrenost in poštenost, do vseh in do vsega, predvsem pa do vsega tistega, kar delava v življenju. Mnogokrat se je Jure spomnil name in me povabil pred mikrofona Radia Ognjišče, kjer z ženo Uršo delata že kar lep čas. Vedno je bil veliko več kot le zgledno pripravljen na najina radijska srečanja, vedno se je dodobra pozanimal o vsem, kar naj bi govorila, tako, v radijski eter, vedno so bila njegova vprašanja ne le vsebinsko smiselna in poglobljena, temveč tudi človeško priljudna in iskrena, tako, da je bilo čudovito biti z njim v tistem kletnem studiu Radia Ognjišče, kjer je čas letel mimo, ne le mineval.

Jure je mojster svojega radijskega poslanstva. Bog mu je naklonil zametnost glasu in izbornost izgovorjave, v srce pa mu je natrosil toliko človeške topline in nesebične ljubezni, da malokateremu radijcu toliko. Ko se vse to združi še z njegovo stasito, a silovito nežno vnanjo postavnostjo, je pred teboj človek, s katerim si lahko in mirne duše prijatelj.

Spomnim se najinega zadnjega, na pol delavnega srečanja. V Poletnem gledališču »Studenc« je bilo, tik pred premiero moje komedije »Veselica v dolini tih«, julija letošnjega. Igralke in igralci so bili predpremijskemu vzdušju primerno živčni, na in okoli odra se je gnetlo najrazličnejših sodelavk in sodelavcev, ki so skupaj z režiserjem Lojzutom Stražarjem urejali še zadnje podrobnosti pred usodnim, premierskim večerom. Ja, bila je zadnja generalka, na kateri je bilo že kar nekaj sto ljudi, gledalk in gledalcev. Napeto je bilo, zelo. Jure je v igri upodobil eno glavnih vlog, vlogo gostilničarja, ki je v njegovi interpretaciji zaživela svoje polnokrvno, človeško-odrsko življenje, njegova vloga, namreč. Z njo pa je zablestel, spet enkrat, tudi Jure, saj ga je publika že po nekaj stavkih vzela za čisto in za do konca svojega.

Ja, Jure resnično zna igrati, pa čeprav nima uradne tovrstne izobrazbe. Ima pa vse drugo, prepotrebno za uspešnost nekega igrskega poklica: naravne izrazne danosti, neponovljivo odrsko karizmo in pa milino, čistino in moč duha igrskega, katerih se je praktično nemogoče kadarkoli naučiti – to imaš, ali pa tega nimaš, tako preprosto kruto je to. In Jure vse navedeno ima in še enkrat – ima. V izobilju. Generalka se je torej začela, Jure je briljiral, pa se je predstava tudi končala (vsaka se, enkrat, kaj ne!?!), aplavz je bil že na tej generalki huronski in igralke in igralci so smejoč se klanjali in klanjali in še enkrat klanjali, vsi srečni in zadovoljni, nekateri pa že kar malce evforični nad uspehom. Le Jure je kar nekam izginil. Iskal sem ga med množico, pa ga nisem našel. Dokler me ni nekdo pocukal za rokav. Obrnil sem se in pred menoj je stal – Jure Sešek. Še v kostumu, a že z mini napravitco, katero mi je že, popolnoma nevsiljivo, seveda, molil v obraz. »Roman, odlično si tole napisal, res... A te smem prositi za kratek pogovor za Radio Ognjišče?« Mene je skoraj sezulo od presenečenja. Pred nekaj trenutki sem Jureta občudoval na odru, ta neumorni vrag radijski je pa že stal pred menoj, zdaj kot zagrizeno vročekrvni radijec, kateremu je v danem trenutku bilo najpomembnejše to, da dobi svežo, hipno, spontano izjavo avtorja neke komedije, takoj po tem, ko je ta avtor videl, kaj je napisal in kako to, kar je napisal, živi na odrskih deskah. Pa sva se začela pogovarjati in Jure, ki je bil še pred nekaj minutami odrski gostilničar, in to salamensko prepričljiv, je bil zdaj radijski novinar in moderator najinega klepeta, pa tudi to preklemansko prepričljiv. V sekundi se je zmozel Jure Sešek preleviti iz ene v drugo zahtevnost poklicno. Njegova vprašanja niti slučajno niso bile neke puhloglave floskule, temveč so bila ena sama premišljenost in domišljenost vsebinska, tako, da je bil čisti užitek odgovarjati na vsa, od prvega do zadnjega. Bila sva, moja malenkost in občudovanja vredni Jure, sredi množice navdušenih ljudi, bila sva tam, kot v transu radijskem in sva naredila prav poseben pogovor, ki je potem plnil tudi radijsko poslušalstvo, kakor so mi povedali. In Juretu ni bilo nič težko. Vse, kar je takrat, tisti večer počel, je počel z neverjetno in malokrat videno lahkotnostjo, sproščenostjo in profesionalnostjo, katerim pa je oporo dajala, in to vseskozi, ena sama velikanska ljubezen do dela, ki mu je na kožo pisano.

Ja, Jure Sešek je resnično človek z mnogimi talenti, ki zagotovo še niso vsi odkriti, kaj šele, da bi bili izkoriščeni. V zadovoljstvo množice vseh, ki ga imamo preprosto – radi. Zelo radi, bi človek mirne duše lahko zapisal.

Jure, sem vesel, da se pozna in sem še bolj vesel, ker nekje globoko v sebi slutim, da bova še perfektno sodelovala pri fenomenalnih zadevah. Mogoče že prav kmalu. Bog ti naj zdravja da, prijatelj dragi.

IZRAČUN AKONTACIJE DOHODNINE OD DOHODKA IZ ZAPOSLOTITVE

DAVČNE OLAJŠAVE

1. Splošna olajšava

Višina skupne splošne olajšave je odvisna od višine skupnega dohodka v letu 2014:

Če znaša skupni bruto dohodek v evrih/mesečno		znaša splošna olajšava v evrih/mesečno
nad	do	
0,00	905,53	543,32
905,53	1.047,57	368,22
1.047,57		275,22

2. Osebnolajšave

v evrih/mesečno

invalidu s 100% telesno okvaro	1.471,57
olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	234,92
posebna olajšava za rezidenta, ki se izobražuje in ima status dijaka ali študenta	206,42
za prvega otroka in za vsakega drugega vzdrževanega družinskega člana	203,08
za vzdrževanega otroka, ki potrebuje posebno nego	735,83

za drugega vzdrževanega otroka	220,77
za tretjega vzdrževanega otroka	368,21
za četrtega vzdrževanega otroka	515,65
za petega vzdrževanega otroka	663,09

• za vse nadaljnje vzdrževane otroke se olajšava glede na višino za predhodnega vzdrževanega otroka poveča za 147,44 evra

DOHODNINSKA LESTVICA

Akontacija dohodnine od dohodka iz zaposlitve, ki ga izplača glavni delodajalec, se za leto 2014 izračuna na podlagi Pravidnika o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine za leto 2014 (Uradni list RS, št. 108/2013):

Če znaša neto davčna osnova v evrih/mesečno		znaša dohodnina v evrih/mesečno	
nad	do		
0,00	668,44	16 %	
668,44	1.580,02	106,95 + 27 %	nad 668,44
1.580,02	5.908,93	353,08 + 41 %	nad 1.580,02
5.908,93		2.127,93 + 50 %	nad 5.908,93

SINDIKALNA LISTA - OKTOBER 2014

1. Dnevnice :

1.1. Dnevnice za drobno gospodarstvo

(od 01. 12. 2010 naprej):

- cela dnevnicca, nad 12 do vključno 24 ur 15,02 €
- polovična dnevnicca, nad 8 do 12 ur 7,51 €
- znižana dnevnicca, 6 do 8 ur 5,26 €

1.2. Dnevnice za obrt in podjetništvo

(od 01. 07. 2010 naprej):

- cela dnevnicca, nad 12 do vključno 24 ur 17,00 €
- polovična dnevnicca, nad 8 do 12 ur 8,50 €
- znižana dnevnicca, 6 do 8 ur 6,20 €

2. Kilometrina:

Za prevoz na službenem potovanju z lastnim prevoznim sredstvom znaša povračilo stroškov prevoza za vsak kilometer: 0,37 €

3. Nadomestilo za ločeno življenje:

- po KP za obrt in podjetništvo ter po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva 334,00 €

4. Prenočevanje:

Stroške prenočevanja dobi delavec povrnjene v višini zneska na predloženem računu.

5. Regres za prehrano (za dan prisotnosti na delu):

- po KP za obrt in podjetništvo (od 01. 01. 2012 naprej) 4,90 €
- po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva (od 01. 12. 2010 naprej) najmanj 3,56 €

6. Prevoz na delo in z dela:

- po KP za obrt in podjetništvo (od 01. 07. 2010 naprej): v višini 100% cene javnega prevoza

Če ni možnosti javnega prevoza, znaša povračilo stroškov prevoza za vsak kilometer (od 01. 07. 2010 naprej): 0,18 €

- po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva (od 01. 12. 2010 naprej): v višini 65% cene javnega prevoza.

Če ni možnosti javnega prevoza, znaša povračilo stroškov prevoza za vsak kilometer (od 01. 12. 2010 naprej): 0,15 €

7. Nagrade dijakom in študentom na praktičnem usposabljanju:

letnik	dijak	študent
prvi	90,00 €	170,00 €
drugi	120,00 €	170,00 €
tretji in četrti	150,00 €	170,00 €

Nagrade ne izključujejo štipendij.

8. Jubilejne nagrade:

a) po KP za obrt in podjetništvo (od 01. 01. 2014 naprej):	član SOPS:	nečlan:
- za deset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu	611,82 €	458,87 €
- za dvajset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu	917,74 €	764,78 €
- za trideset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu	1.223,65 €	1.070,69 €

b) po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva:

- za deset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu	611,82 €
- za dvajset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu	917,74 €
- za trideset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu	1.223,65 €

9. Odpravnina ob upokojitvi:

- po KP za obrt in podjetništvo ter KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva (oziroma v višini dveh povprečnih mesečnih plač delavca za pretekle tri mesece, če je to zanj ugodnejše) 3.059,12 €

10. Solidarnostna pomoč:

1.529,56 €

11. Regres za letni dopust:

- po KP za obrt in podjetništvo najmanj	797,04 €
- po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva najmanj največ	797,04 € 1.074,96 €

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je znašala povprečna mesečna plača na zaposleno osebo v podjetjih in drugih organizacijah v Sloveniji v **juliju 2014** bruto **1.535,66 €** oziroma neto **1.002,75 €**, za obdobje **V. - VII.** pa bruto **1.529,56 €** oziroma neto **999,69 €**.

Sindikat obrti in podjetništva Slovenije
Martin Muršič, generalni sekretar

PLAČE PO KOLEKTIVNI POGODBI ZA OBRT IN PODJETNIŠTVO

Skladno z 59. členom Kolektivne pogodbe za obrt in podjetništvo (Ur. l. RS št. 92/2013) znaša najnižja osnovna plača od **1. januarja 2014 naprej**:

I. tarifni razred	586,92 €
II. tarifni razred	610,17 €
III. tarifni razred	641,64 €
IV. tarifni razred	656,37 €
V. tarifni razred	695,97 €
VI. tarifni razred	797,83 €
VII. tarifni razred	933,63 €
VIII. tarifni razred	1.046,79 €

* Ker je povprečna letna inflacija v obdobju januar–december 2013 v primerjavi z obdobjem januar–december 2012 preseгла 0,5%, so se najnižje osnovne plače po tej kolektivni pogodbi in osnovne plače delavcev za leto 2013, za mesec januar 2014 in naprej povečale za dejansko povprečno letno inflacijo, za 1,8% (vir: SURS).

PLAČE PO KOLEKTIVNI POGODBI MED DELAVCI IN DRUŽBAMI DROBNEGA GOSPODARSTVA

Skladno s Tarifno prilogo Kolektivne pogodbe med delavci in družbami

drobnega gospodarstva (Ur. list RS, št. 94/2010) znaša izhodiščna plača od **1. februarja 2014 naprej** najmanj:

I. tarifni razred	556,27 €
II. tarifni razred	634,15 €
III. tarifni razred	712,00 €
IV. tarifni razred	801,01 €
V. tarifni razred	895,57 €
VI. tarifni razred	1.068,02 €
VII. tarifni razred	1.212,65 €
VIII. tarifni razred	1.446,27 €
IX. tarifni razred	1.735,53 €

*Najnižje osnovne plače po tej KP se v mesecu februarju tekočega koledarskega leta povečajo v višini povprečne letne stopnje rasti cen življenjskih potrebščin preteklega leta glede na predpreteklo leto v RS, v skladu z objavo Statističnega urada RS (SURS).

V obih razpredelnih navedenim zneskom je treba prišteti dodatek na skupno delovno dobo (0,5 odstotka za vsako leto delovne dobe), in morebitne dodatke zaradi naporov in težkih pogojev dela.

MINIMALNA PLAČA: Minimalna plača za zaposlenega, ki dela polni delovni čas, je od **1. januarja 2014 naprej** določena v višini bruto **789,15 €**.

ZAJAMČENA PLAČA: Po sklepu Vlade republike Slovenije znaša zajamčena plača od **1. avgusta 2006 naprej** bruto **237,73 €**.

SOPS Sindikat obrti in podjetništva Slovenije

Glavni odbor, Malgajeva 5, 1000 Ljubljana,
tel.: 08/205 26 83, faks: 08/205 26 84, e-naslov: sops@siol.net

DEL DOHODNINE NAMENITE SINDIKATU!

Vsak davčni zavezanec, ki plača dohodnino, lahko delček te dohodnine (do 0,5 odstotka) nameni namesto v državno blagajno za financiranje različnih humanitarnih, kulturnih in drugih splošno koristnih društev, organizacij in sindikatov. Za to mora samo izpolniti poseben obrazec »**Zahteva za namenitev dohodnine za donacijo**« in ga poslati na naslov **Davčna uprava RS, p. p. 107, Davčna ulica 1, 1001 Ljubljana**, ali na svojo davčno izpostavo.

DONACIJA VAS NIČ NE STANE!

Vsi, ki se boste odločili nameniti del dohodnine Sindikatu obrti in podjetništva Slovenije, nam sporočite vaš naslov na tel. št.: **08/205 26 83** ali na e-naslov: **sops@siol.net** in poslali vam bomo že izpolnjen obrazec, ki ga morate le še podpisati in poslati na omenjeni naslov davčne uprave. V sindikatu bomo ta sredstva namenili za solidarnostne pomoči delavcem, ki živijo v težkih socialnih razmerah ali pa so utrpeli posledice elementarne nesreče.

Za vašo donacijo se vam v imenu delavcev že vnaprej zahvaljujemo!

OBVESTILO

MIRNO REŠEVANJE SPOROV V OBRTI IN PODJETNIŠTVU

Delodajalce, ki opravljajo obrtno dejavnost in obrti podobne dejavnosti in druge delodajalce, ki so člani Združenja delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije – GIZ, ter pri njih zaposlene delavce vabimo, da se v primeru medsebojnih individualnih in kolektivnih sporov, preden izberete drago, dolgotrajno in negotovo rešitev na sodišču, poslužite mirnega reševanja sporov s posredovanjem ali arbitražo, ki vam ga zagotavljata:

Sindikat obrti in podjetništva Slovenije

in

Združenje delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije – GIZ.

Za podrobnejše informacije se obrnite na:

SOPS Sindikat obrti in podjetništva Slovenije
Glavni odbor, Malgajeva 5, 1000 Ljubljana, tel.: 08/205 26 83,
faks: 08/205 26 84
e-naslov: sops@siol.net

SOPS Sindikat obrti in podjetništva Slovenije

Glavni odbor, Malgajeva 5, 1000 Ljubljana,
tel.: 08/205 26 83, faks: 08/205 26 84, e-naslov: sops@siol.net

DELAVCI V OBRTI IN PODJETNIŠTVU POSTANITE ČLANI SINDIKATA!

Sindikat obrti in podjetništva Slovenije - SOPS je edina interesna organizacija delavcev v obrti in podjetništvu, ki je podpisnik obeh kolektivnih pogodb (Kolektivne pogodbe za obrt in podjetništvo in Kolektivne pogodbe za drobno gospodarstvo), ki urejajo vaše plače in nadomestila: regres za dopust, regres za malico, povračila stroškov prevoza na delo in iz dela, višino dnevnic, kilometrino, terenski dodatek, solidarnostne pomoči, jubilejne nagrade itd. ter ostale pravice iz dela, vključno z dopustom.

Da boste lahko vplivali na svoj materialni in socialni položaj, vas vabimo, da se nam pridružite!

Člani sindikata imajo zagotovljeno brezplačno pravno pomoč pri uveljavljanju njihovih pravic iz delovnega razmerja in mirno reševanje sporov iz delovnega razmerja ali iz statusa samozaposlenosti, s pomočjo mediacije ali arbitraže.

SKUPAJ BOMO MOČNEJŠI!

Za podrobnejše informacije o včlanitvi v Sindikat obrti in podjetništva in njegovem delovanju se obrnite na območno organizacijo sindikata, ki vam je najbližja:

Osrednjeslovenska območna organizacija

Parmova ulica 51, 1000 Ljubljana
Tel.: 01/ 300 01 00
Faks: 01/ 300 01 07
E-naslov: obm.lj@zsss-sindikat.si

Območna organizacija Savinjska

Gledališka 2, 3000 Celje
Tel.: 03/ 425 57 00
Faks: 03/ 425 57 15
E-naslov: mojca.stropnik@sindikat-zsss.si

Šaleško-savinjski sindikati

Prešernova cesta 1, 3320 Velenje
Tel.: 03/ 898-27-50, 03 / 898-27-51
Faks: 03/ 898-27-61, GSM: 041/ 738-141
E-naslov: salesko.savinjski.sindikati@gmail.com

Območna organizacija Gorenjska

Poštna ulica 4, 4000 Kranj
Tel.: 04/ 201 78 50
Faks: 04/ 201 78 55
E-naslov: danica.mohoric@sindikat-zsss.si

Območna organizacija Pomurje

Kardoševa 2, 9000 Murska Sobota
Tel.: 02/ 522 37 40
Faks: 02/ 522 37 45
E-naslov: joze.turkl@sindikat-zsss.si

Območna organizacija Spodnje Podravje

Čučkova ulica 1, 2250 Ptuj
Tel.: 02/ 771 67 11
Faks: 02/ 771 67 15
E-naslov: zvonka.kolednik@sindikat-zsss.si

Območna organizacija Primorska in Notranjska

Partizanska 15, 6210 Sežana
Tel.: 05/ 730 23 50
Faks: 05/ 734 41 99
E-naslov: bojan.kramar@sindikat-zsss.si

Območna organizacija Podravje in Koroška

Neratova ulica 4, 2000 Maribor
Tel.: 02/ 234 83 02
Faks: 02/ 234 83 13
E-naslov: breda.crnec@sindikat-zsss.si

Območna organizacija Dolenjska, Bela krajina in Posavje

Cvelbarjeva 3, 8000 Novo mesto
Tel.: 07/ 337 58 10
Faks: 07/ 337 58 21
E-naslov: oodbkp@sindikat-zsss.si

BILI SMO NA 47. MOS V CELJU

